

PROCEEDINGS

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

การประชุมวิชาการ

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5

หัวข้อ

จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทย

ในโลกที่ไร้ดุลยภาพ

ณ ห้องประชุมเอื้องคำ ชั้น 3

อาคารราชภัฏเดลิมาพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

70 ปี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คำนำ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5 หัวข้อ “จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทยในโลกที่ไร้ดุลยภาพ” ในวันที่ 16 กรกฎาคม 2569 ณ ห้องประชุมเอื้องคำ ชั้น 3 อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (พื้นที่เวียงบัว) เนื้อหาในเล่ม Proceedings ฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัยและบทความวิชาการของผู้เข้าร่วมการนำเสนอผลงานในภาคบรรยาย (Oral Presentation) จำนวน 56 บทความ บทความที่นำเสนอแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation) จำนวน 4 บทความ และบทความรับเชิญจำนวน 2 บทความ รวมบทความทั้งสิ้นจำนวน 62 บทความ ซึ่งทุกบทความได้ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหลากหลายสถาบัน โดยแยกบทความ เป็น 7 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มสังคมศาสตร์ กลุ่มที่ 2 กลุ่มมนุษยศาสตร์ กลุ่มที่ 3 กลุ่มครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และภาษาศาสตร์ กลุ่มที่ 4 กลุ่มศิลปกรรม กลุ่มที่ 5 กลุ่มนานาชาติ กลุ่มที่ 6 กลุ่มโปสเตอร์ และกลุ่มที่ 7 กลุ่มดนตรี

คณะผู้จัดงานขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก ที่ให้ความอนุเคราะห์ประเมินบทความ และวิพากษ์การนำเสนอบทความในการประชุมวิชาการครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติครั้งที่ 5 หัวข้อ “จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทยในโลกที่ไร้ดุลยภาพ” ในครั้งนี้ คณะผู้จัดงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้จะเป็นเวทีเพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย บุคลากร และนิสิตนักศึกษาในแวดวงวิชาการตลอดจนผู้สนใจทุกท่านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการ และสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติต่อไป

คณะผู้จัดงาน

สารสั้นจากบรรณาธิการ

การวิจัยเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการให้อาจารย์มีการผลิตผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาหรือต่อยอดให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน สถาบัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผลงานวิจัยยังเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงเล็งเห็นความสำคัญของภารกิจด้านการวิจัย และมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์เพิ่มศักยภาพทางด้านการวิจัย การผลิตผลงานวิชาการต่าง ๆ อีกทั้งการสนับสนุนให้อาจารย์ส่งผลงานลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ รวมถึงการนำเสนอผลงานผ่านเวทีการประชุมวิชาการทั้งภายในและภายนอกประเทศ อีกทั้งยังมุ่งพัฒนาวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ เพื่อบูรณาการภูมิปัญญาและองค์ความรู้ใหม่ไปพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าบนพื้นฐานความเข้าใจในวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ผลงานวิชาการและงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในการพัฒนาสังคมท้องถิ่นในทุกมิติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้จัดการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติและระดับนานาชาติในครั้งนี้ขึ้น

ในนามของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ขอขอบคุณอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต และนักศึกษา จากทั่วประเทศ ที่ได้ส่งผลงานและเข้าร่วมการประชุมวิชาการฯ ในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการ และผู้ร่วมจัดงานทุกท่าน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานอย่างดียิ่ง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาคุณภาพงานวิชาการให้ก้าวหน้าต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา สะสอง)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ
ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5

หัวข้อ “จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทยในโลกที่ไร้คุณภาพ”

ในวันที่ 16 กรกฎาคม 2569 ณ ห้องประชุมเอื้องคำ ชั้น 3

อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (พื้นที่เวียงบัว)

เจ้าภาพ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง

คณะกรรมการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ โสมดี	รองคณบดีฝ่ายวิจัย บริการวิชาการ และนวัตกรรมทางสังคม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัฐพร จาดยางโทน	รองคณบดีฝ่ายบริหารและวิชาการ
อาจารย์ ดร.เสกสรร ท้าวทุมมา	รองคณบดีฝ่ายวางแผน ประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนานักศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลินต์ กมลนันธกิจ	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายจัดการความรู้และสื่อสารองค์กร
อาจารย์ ดร.รณวีร์ พาผล	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และศิลปวัฒนธรรม
นางสาวพัทธรพิมล สมบัติใหม่	รักษาการหัวหน้าสำนักงานคณบดี

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความฉบับเต็ม

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมันต์ สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
5. รองศาสตราจารย์ ดร.นิโลบล วิมลสิทธิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธัญย์ อรุณศิริโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
8. รองศาสตราจารย์สนธิ สัตโยภาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
9. รองศาสตราจารย์พรสวรรค์ จันทะวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา

11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา เมฆสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชโรษีนิย ชัยมินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์พันธุ์ ลิ้มเกรียงไกร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชพล สัมพุธานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ โสมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์พิทย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ นุเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพร เสถียรคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุช เมฆเมืองทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาทิต ธรรมเชื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสุทธิลักษณ์ บุญโต	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติวลัยชน์ เสมมหาศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดา ประสพสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐพร จาดยางโทน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปลินดา ระมิงค์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สงกรานต์ สมจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรวิทย์ ศุภวิมุตติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยรัตน์ นทีประสิทธิพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุทธ ประวัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณฐ นารินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญณลันต์ กมลนันทกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรุตร์ แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
34. อาจารย์ ดร.ณกานต์ อนุกุลวรรธกะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
35. อาจารย์ ดร.ธรรศ ศรีรัตนบัลล์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
36. อาจารย์ ดร.สุรเดช ลุนทรานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
37. อาจารย์ ดร.พสุ ปราโมกษ์ชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
38. อาจารย์ ดร.นันทิยา ตันตราสืบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
39. อาจารย์ ดร.กฤษณา สมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
40. อาจารย์ ดร.ดลยา แก้วคำแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
41. อาจารย์ ดร.เสกสรร ท้าวทุมมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
42. อาจารย์ ดร. กนิษฐา พวงศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

43. อาจารย์ ดร.สุรสิงห์ แสงโสด	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
44. อาจารย์ ดร.กันยารัตน์ รินศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การนำเสนอบทความแบบบรรยาย และแบบโปสเตอร์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ นันทะเสน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินันต์ สะสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. รองศาสตราจารย์ ดร.รภัศรณ คณจารอนันต์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ปอนถิ่น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย (มจร) วิทยาเขตเชียงใหม่
6. รองศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุรัช กังวล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
7. รองศาสตราจารย์ ดร.นิโบล วิมลสิทธิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
8. รองศาสตราจารย์ ดร.พัศวรรณ ธิมาคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐยา ตันตรานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ โสมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล พรหมมาศ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณชนก ขาญไวยวิทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา
16. อาจารย์ ดร.พิรุฬห์ แก้วทุ่งรังษี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ตามคำสั่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

- ที่ ๑๑๔ /๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความวิจัยและบทความวิชาการ ในการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติครั้งที่ ๘ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๕ หัวข้อ “จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทยในโลกที่ไร้ดุลยภาพ”

- ที่ ๑๕๐/๒๕๖๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระดับชาติ ครั้งที่ ๘ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๕ หัวข้อ “จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทยในโลกที่ไร้ดุลยภาพ”
- ที่ ๑๖๐/๒๕๖๙ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายพิธีการและการนำเสนอผลงานการประชุมวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระดับชาติ ครั้งที่ ๘ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๕ หัวข้อ “จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทยในโลกที่ไร้ดุลยภาพ”

หน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายวิชาการ

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช)

สภาคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งประเทศไทย

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

สมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม

คณะผู้จัดทำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ คณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

โทร 06-2310-4906

เว็บไซต์คณะ : <http://www.human.cmru.ac.th>

เว็บไซต์งานประชุม : <https://husoc-interconference2026.cmru.ac.th>

กำหนดการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระดับชาติ ครั้งที่ 8
และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5

หัวข้อ “จุดยืนและตำแหน่งแห่งที่ของสังคมไทยในโลกที่ไร้คุณภาพ”

วันพฤหัสบดีที่ 16 กรกฎาคม 2569 เวลา 08.00 – 17.30 น.

ณ ห้องประชุมเอื้องคำ ชั้น 3 อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (พื้นที่เวียงบัว)

เวลา 08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน
เวลา 08.30 – 08.40 น.	การแสดงพิธีเปิดโดยหลักสูตรศิลปะและการแสดง
เวลา 08.40 – 08.45 น.	กล่าวรายงานการจัดประชุมวิชาการ
โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
เวลา 08.45 – 09.00 น.	กล่าวเปิดการประชุมวิชาการ
โดยประธานในพิธี รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี มณีโกศล
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
เวลา 09.00 – 12.00 น.	ปาฐกถาพิเศษ
หัวข้อ “การประยุกต์ใช้ AI ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์”
วิทยากร โดย รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงดี
เวลา 12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 – 17.00 น.	การนำเสนอบทความแบบบรรยาย (Oral presentation) และ
การนำเสนอบทความแบบโปสเตอร์ (Poster presentation)   ● ห้องที่ 1 กลุ่มสังคมศาสตร์ (ห้อง 27044) ● ห้องที่ 2 กลุ่มสังคมศาสตร์ (ห้อง 27045) ● ห้องที่ 3 กลุ่มสังคมศาสตร์ (ห้อง 27046) ● ห้องที่ 4 กลุ่มมนุษยศาสตร์ (ห้องประชุมเอื้องคำ) ชั้น 3 ● ห้องที่ 5 กลุ่มครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และภาษาศาสตร์ (ห้อง 27135) ● ห้องที่ 6 กลุ่มศิลปกรรม (ห้อง 27047) ● ห้องที่ 7 กลุ่มนานาชาติ (ห้อง 27133) ● ห้องที่ 8 กลุ่มโปสเตอร์ (ห้องประชุมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ชั้น 1 ● ห้องที่ 9 กลุ่มดนตรี (ห้องมินิเธียเตอร์ Mini Theater) ชั้น 4 อาคารสำนักดิจิทัลเพื่อการศึกษา

เวลา 17.00 – 17.30 น.

ประกาศผล และพิธีมอบรางวัลบทความดีเด่น และผู้นำเสนอบทความดีเด่น

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เวลา 17.30 น.

ถ่ายภาพร่วมกัน/พิธีปิด

ห้องที่ 2 สังคมศาสตร์ (S)2 การนำเสนอแบบบรรยาย (Oral Presentation) จำนวน 8 บทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 :		รองศาสตราจารย์ ดร.รภัศรณ คงจนารูอนันต์	พิธีกร :	อาจารย์ ดร.สุรเดช ลุณิทรานนท์	
ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 :		รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ	เจ้าหน้าที่ :	นางสาวณัฐนันท์ โสภา	
รหัส	ชื่อ-นามสกุล ผู้นำเสนอ		ประเภท	ชื่อบทความ	หมายเหตุ
2-S07	เกรียงไกร ผาสุตะ, นันทวัฒน์ สกฤกษ์พระทรัพย์, สุชีรา หนองอุดม และนันทพรภัทรพิมพ์ศักดิ์		คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	การสำรวจและจำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ชุมชนบ้านนาคู่ ตำบลนาคู่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	เวลานำเสนอ เริ่ม 15.00 – 15.10 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
2-S08	ณัฐนิชา พิษผล, ฐาปกรณ์ กองแก้ว, สรวิชญ์ แสงศรี, สุนิสา หมัดบก, ชนิษฐา ชุมพงศ์, ชนันดา อินทนนุ, นนทชัย สุขทอง, ภูพนม มากแก้ว, นูรดาเรีย เจ๊ะอาแซ, ชนกนาถ พูลสวัสดิ์, บุญิกา จันทรเกตุ และไชยา เกษารัตน์		คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	"พฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา	เวลานำเสนอ เริ่ม 15.20 – 15.30 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
2-S09	อภิวัฒน์ สุทธิวิเศษ, อธิาริต ศรีละมุล, อีรภัทร ชูติกาญจน์, เมธาพร มีไชย, วิษณุ บุญแสง,กัมพล อำไพ, จิรภัทร มาชู, วิรัตน์ บุญเลิศ, ชาญวิทย์ จันทรอินทร์, บุญิกา จันทรเกตุ และไชยา เกษารัตน์		คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	เวลานำเสนอ เริ่ม 15.40 – 15.50 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที

การนำเสนอแบบบรรยาย (Oral Presentation) กลุ่มสังคมศาสตร์ ห้องนำเสนอที่ 3

สถานที่ : ห้อง 27046 ชั้น 4 อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ตึก 27

ห้องที่ 3 สังคมศาสตร์ (S)3 การนำเสนอแบบบรรยาย (Oral Presentation) จำนวน 9 บทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 :		รองศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุรัชย์ กังวล	พิธีกร :	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปลินดา ระมิงค์วงศ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 :		รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ปอนถิ่น	เจ้าหน้าที่ :	นางสาวกัลยากร สุสิงโส
รหัส	ชื่อ-นามสกุล ผู้นำเสนอ	ประเภท	ชื่อบทความ	หมายเหตุ
3-S01	จินตพร เทียมพิมานศิริ, โชติรส หว่างไม้, นลินนิภา ยะท่าดุ่ม, กัลยารัตน์ วุฒิธรรมากรณ์, สุรเดช ฤนิทรานนท์, สัญญา สะสอง และณกานต์ อนุกุลวรรธกะ	คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของผู้หญิงผ่านพิธีกรรมรับลูกสาวกลับบ้าน (ผู้) บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	เวลานำเสนอ เริ่ม 13.00 – 13.10 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
3-S02	สุภาทิพย์ เต๊ะบู, กุลกันยา มุเส๊ะ, อับดุลเลาะ สาหลิ, ญัฐวรา ปรีชา และ กรณิกา ศรีวรรเดชไพศาล	คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	เวลานำเสนอ เริ่ม 13.20 – 13.30 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
3-S03	ปฏิพล หอมยามเย็น, สุราทิพย์ เลิศวิวัฒน์ชัยพร, พิทยุตม์ คงพ่วง, วีรยุทธ ไทยโพธิ์ศรี และจันทร์เพ็ญ วรรณารักษ์	คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	เมื่อความไว้วางใจกลายเป็นความเสี่ยง: ประสบการณ์ของผู้สูงอายุไทย ที่ตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงผ่าน TikTok	เวลานำเสนอ เริ่ม 13.40 – 13.50 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
3-S04	นันท์วัฒน์ ศักดิ์สกุลคุณากร	คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	การเมืองที่สร้างได้: การศึกษาว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางมานุษยวิทยาในกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) โดยการเลือกกันเอง พ.ศ. 2567	เวลานำเสนอ เริ่ม 14.00 – 14.10 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที

การนำเสนอแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation) กลุ่มโปสเตอร์ ห้องนำเสนอที่ 8

สถานที่ : ห้องประชุมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 1 อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ตึก 27

ห้องที่ 8 โปสเตอร์ (P) การนำเสนอแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation) จำนวน 4 บทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 :		รองศาสตราจารย์ ดร.ทศวรรณ อิมคำ	พิธีกร :	อาจารย์ ดร.ดลยา แก้วคำแสน	
ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 :		อาจารย์ ดร.พิรุฬห์ แก้วทุ่งรังษี	เจ้าหน้าที่ :	-	
รหัส	ชื่อ-นามสกุล ผู้นำเสนอ		ประเภท	ชื่อบทความ	หมายเหตุ
8-P01	Sopita Thavorn		คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	Citation Tones in Tai Khun at Ton Haen Luang Village: an Acoustic Phonetics Study	เวลานำเสนอ เริ่ม 13.00 – 13.10 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
8-P02	พิสรา เดิมพรม, ศิริขวัญ คงรักษ์, เมาลิต ปิงหลี่เส้น, ไชยา เกษารัตน์, ชนก นาถ พูลสวัสดิ์ และบุณิกา จันทรเกตุ		คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลคูหา อำเภอสบไถ้อย จังหวัดสงขลา	เวลานำเสนอ เริ่ม 13.20 – 13.30 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
8-P03	นริสา เชียงแขก, อธิฐาน สานอุป, อ้อม หทัย ดีแท้ และกัลทิมา พิชัย		คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของสารพันธุกรรม โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเกม สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัด เชียงใหม่	เวลานำเสนอ เริ่ม 13.40 – 13.50 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที
8-P04	พิสุทธิลักษณ์ บุญโต, ปลินดา ระมิงค์วงศ์, ฐาณกร ขำขันมะลี และลัดดา ประสพ สมบัติ		คณาจารย์ นักวิจัย บุคคลทั่วไป	Cultural Capital and Community Participation as the Foundation for Learning Strategy: A Case Study of Sob Tia Subdistrict Municipality, Chom Thong District, Chiang Mai Province	เวลานำเสนอ เริ่ม 14.00 – 14.10 น. ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ 5 นาที

รหัสบทความ

หน้า

2-S06 พรภาวิชัย หล้าพิระกุล, กุลณัฐ ยิ้มเยื่อน และ ณัฐฐินันท์ ลิ้มปิลิป

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนผ่านการทูตแพนด้า: จากการทูตแพนด้า 1.0 สู่ 2.0
และนัยทางการทูตต่อไทย

1-15

2-S07 เกรียงไกร ผาสุดะ, นันทวัฒน์ สกฤภัทรทรัพย์สุชีรา หนองอุดม และนันทวรภัทร พิมพ์ศักดิ์

การสำรวจและจำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ชุมชนบ้านนาคู
ตำบลนาคู อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

1-11

2-S08 ณัฐนิชา พิษผล, ฐาปกรณ์ กองแก้ว, สรวิชัย แสงศรี, สุนิสา หมดบก, ขนิษฐา ชุมพงศ์,
ชนันดา อินทธน, นนทชัย สุขทอง, ภูพนม มากแก้ว, นูรดาเรีย เจ๊ะอาแซ, ชนกนาถ พูลสวัสดิ์,
บุณิกา จันทรเกตุ และ ไชยา เกษารัตน์

พฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม
LGBTQ+ หลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558
: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

1-13

2-S09 อภิวัฒน์ สุทธิวิเศษ, ธีธาริต ศรีละมุล, ธีรภัทร ชูติกาญจน์, เมธาพร มีไชย, วิษณุ บุญแสง,
กัมพล อำไพ, จิรภัทร มาชู, วิรัตน์ บุญเลิศ, ชาญวิทย์ จันทรอินทร์, บุณิกา จันทรเกตุ
และไชยา เกษารัตน์

ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1-20

กลุ่มสังคมศาสตร์ (S)3 จำนวน 9 บทความ

3-S01 จินตพร เทียมพิมานศิริ, โชติรส หว่างไม, นลินนิภา ยะท่าตุ้ม, กัลยารัตน์ วุฒิธรรมากรณ์,
สุรเดช ลุนทรานนท์, ลัญญา สะสอง, ฌกานต์ อนุกุลวรรธกะ

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของผู้หญิงผ่านพิธีกรรมรับลูกสาวกลับบ้าน (ผู้)
บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1-15

รหัสบทความ

หน้า

- 3-S02 สุภาทิพย์ เต๊ะบุ๋ม, กุลกันยา มุละ๊ะ, อับดุลเลาะ สาหลี, ณัฐวรา ปรีชา
และกรณีภา ศรีวรรเดชไพศาล
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)
ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา 1-18
- 3-S03 ปฏิพล หอมยามเย็น, สุภาทิพย์ เลิศวิวัฒนชัยพร, พิทยุทธ์ คงพ่วง, วีรยุทธ ไทยโพธิ์ศรี
และจันทร์เพ็ญ วรรณารักษ์
เมื่อความไว้วางใจกลายเป็นความเสี่ยง: ประสบการณ์ของผู้สูงอายุไทย ที่ตกเป็นเหยื่อ
การหลอกลวงผ่าน TikTok 1-20
- 3-S04 นันทวัฒน์ ศักดิ์สกุลคุณากร
การเมืองที่สร้างได้: การศึกษาว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางมานุษยวิทยา
ในกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) โดยการเลือกกันเอง พ.ศ. 2567 1-15
- 3-S05 อภิไทย แก้วจรัส และจิราภรณ์ พรหมเทพ
การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอาจสามารถ จังหวัดนครพนม 1-16
- 3-S06 โฆษิต ไชยประสิทธิ์
การเรียนรู้เชิงพื้นที่กับการพัฒนาสมรรถนะการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน
ของนักศึกษาพัฒนาชุมชนในบริบทสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลง 1-19
- 3-S07 กมลาศ สาลี สุกัญศีล
ความแตกต่างและการปรับตัวของครัวเรือนในชุมชนที่ราบในอำเภอเชียงดาว
: บทวิเคราะห์เบื้องต้น 1-16
- 3-S08 บัญชา พุฒินากุล
ญาณวิทยาของรัฐกับการแปรนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติขององค์การภาครัฐ 1-10
- 3-S09 วิกรม บุญนุ่น, อารี บินประทาน, นพชัย ฟองอิสสระ และอุทุมพร การเก็บ
ตัวแบบการวิจัยสำหรับนักยุทธศาสตร์การพัฒนา 1-14

รหัสบทความ

หน้า

- 7-I04 Pathitta Pupaniead and Thongchai Sae-Chia**
Youth's Potential and the Relationship with Concept of Human Capital Development: An Analysis Study of the Representation in Thai Young Adult Literature 1-15
- 7-I05 Kanlaya Promwatcharanon and Jarunee Nakcharoen**
The Effects of Creative Song Lyrics on Phrasal Verb Mastery in Multimedia-Based Thai EFL Classrooms 1-17
- 7-I06 Nabpran Teosagul, Sommai Chotirat, Sopida Khaonoona**
Community-Based Blended English Learning through Gamification : Enhancing Speaking Skills and Local Cultural Understanding among Higher Education Students 1-15
- 7-I07 Piengpen Na Pattalung and Nichaphorn Yodmanee**
Gender-Exclusive Language in Grade 12 EFL Textbooks Used in Phuket, Thailand: Implications for Textbook Selection and Educational Policy 1-13
- 7-I08 Peerarak Pichayakul, Chutimun Sasong and Boonthawan Wingwon**
A Theoretical Synthesis of Transformational Leadership: Identity and Motivational Mechanisms in Voluntary Organizational Contexts 1-15

บทความประเภทนำเสนอแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation)

- 8-P01 Sopita Thavorn**
Citation Tones in Tai Khun at Ton Haen Luang Village : an Acoustic Phonetics Study 1-13
- 8-P02 พิศรา เดิมพรม, ศิริขวัญ คงรักษ์, เมลิต ปังหลี่เส้น, ไซยา เกษารัตน์, ชนกนาถ พูลสวัสดิ์ และ บุญิกา จันทรเกตุ**
อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลคูหา อำเภอสบไย้อย จังหวัดสงขลา 1-15

บทความนำเสนอ แบบบรรยาย (Oral Presentation)

The 8th National Academic Conference and the 5th International Academic Conference on Humanities and Social Sciences

“The Stance and Position of Thai Society in an Imbalanced World”

กลุ่มสังคมศาสตร์

(S)2

th

ANIVERSARY

8 บทความ

รหัสบทความ

2-S08

th
ANNIVERSARY

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ชีวิต และความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศ
ของกลุ่ม LGBTQ+ หลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558
กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

The Relationship between Lifestyle Behavior and Life Satisfaction Regarding Gender
Identity Disclosure Among LGBTQ+ Individuals Following the Enforcement of the
Gender Equality Act B.E. 2558: A Case Study of Undergraduate Students
in Songkhla Province

ณัฐนิชา พิษผล¹, ฐาปกรณ์ กองแก้ว², สรวิทย์ แสงศรี³, สุนิสา หมดบก⁴, ชนิษฐา ชุมพงค์⁵,
ชนันดา อินทรนุ⁶, นนทชัย สุขทอง⁷, ภูพนม มากแก้ว⁸, นูรดาเรีย เจ๊ะอาแซ⁹, ชนกนาถ พูลสวัสดิ์¹⁰,
บุณิกา จันทรเกตุ¹¹ และ ไชยา เกษารัตน์^{12*}

¹⁻¹² ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา จำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.875 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square) และสถิติ Kendall's tau-b ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้ชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับแสดงออกปานกลาง โดยด้านรสนิยมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านพฤติกรรมทางเพศ และต่ำสุดคือด้านสุขลักษณะ ส่วนความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยด้านความพึงพอใจในตนเองและด้านสังคมและความสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน และต่ำสุดคือด้านจิตใจและความรู้สึก ทั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Kendall's tau-b = +.18)

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ทางเพศ, พฤติกรรมการใช้ชีวิต, ความพึงพอใจในชีวิต, ความหลากหลายทางเพศ

* Corresponding author

Abstract

This research aimed to 1) study the level of lifestyle behavior toward disclosure of sexual identity of LGBTQ+ individuals after the enforcement of the Gender Equality Act A.D. 2015, a case study of undergraduate students in Songkhla Province; 2) study the level of life satisfaction toward disclosure of sexual identity of LGBTQ+ individuals after the enforcement of the Gender Equality Act A.D. 2015, a case study of undergraduate students in Songkhla Province; and 3) study the relationship between lifestyle behavior and life satisfaction toward disclosure of sexual identity of LGBTQ+ individuals after the enforcement of the Gender Equality Act A.D. 2015, a case study of undergraduate students in Songkhla Province. The sample consisted of 397 undergraduate students in Songkhla Province. A questionnaire was used to collect data, with a consistency index between 0.67 to 1.00, and a Cronbach's alpha coefficient of 0.875. Data were analyzed using frequencies, percentages, means, and standard deviations, along with Chi-square and Kendall's tau-b correlation tests. The results of the research revealed that: Overall, lifestyle behavior was at a rather extreme level, with the highest average value for taste, followed by sexual behavior, and the lowest for hygiene. Overall life satisfaction was at a very satisfactory level, with the highest average values equally shared between self-satisfaction and social and relationship satisfaction, and the lowest for mental and emotional satisfaction. It was found that lifestyle behavior and life satisfaction had a low level of positive relationship, with statistical significance at the .01 level (Kendall's tau-b = +.18).

Keywords: Identity, Lifestyle behavior, Life satisfaction, LGBTQ+

1. บทนำ

ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่นานาประเทศให้การยอมรับ โดยคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council: UNHRC) ได้มีการลงมติเป็นครั้งแรกของโลก ระบุว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยประเทศต่าง ๆ ต้องส่งเสริมให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับมาตรฐานสุขภาพกาย และใจสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และให้พิจารณากฎหมายรวมถึงนโยบายที่เลือกปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกภูมิภาคของโลก (Outright International, 2024) นอกจากนี้แนวทางดังกล่าวยังได้ขยายไปสู่หลาย ๆ ประเทศ อาทิ ประเทศบราซิล โดยสมาคมสมาคมเลสเบียน เกย์ ไบเซ็กชวล ทราวีสตีส์ ทรานส์เจนเดอร์ และอินเตอร์เซ็กส์แห่งบราซิล (Brazilian Association of Lesbians, Gays, Bisexuals, Travestis, Transsexuals and Intersex People : ABGLT) เห็นว่าควรแยกความแตกต่างระหว่างการเหยียดเพศที่สามกับการใช้ถ้อยคำดูหมิ่นเหยียดหยาม เพื่อให้การคุ้มครองกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยสนับสนุนการตรากฎหมายต่อต้านการดูหมิ่นเหยียดหยามกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งนี้ คำวินิจฉัยล่าสุดของศาลได้ยกระดับการกระทำอันเป็นการเกลียดชังกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ให้มีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่ากับความผิดฐานเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (Osinoff, 2023) ในขณะเดียวกันประเทศเดนมาร์ก มีการออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศ พ.ศ. 2543 กำหนดให้หน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย และองค์กรวิจัย ต้องคำนึงถึงเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ แม้ว่าตัวกฎหมายจะไม่ได้เปิดให้มีการปฏิบัติที่เป็นพิเศษต่อเพศใดเพศหนึ่ง แต่ก็มีช่องทางให้องค์กรยื่นขอยกเว้นได้ หากเป็นการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางเพศ (European Institute for Gender Equality, 2025) ในขณะที่ประเทศไทยถือเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มี

แนวทางอย่างเป็นรูปธรรมในการส่งเสริมสิทธิและความเท่าเทียมระหว่างเพศ โดยในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ จนนำไปสู่การออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 (ราชกิจจานุเบกษา, 2558) และต่อมาศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้แก้กฎหมายเพื่อรองรับสิทธิของคู่เพศเดียวกันมีการปรับถ้อยคำในกฎหมายให้เป็นกลางทางเพศ เช่น จาก “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้คู่รักทุกเพศมีสถานะทางกฎหมายอย่างเท่าเทียม (วรวิทย์ ชายสวัสดิ์, 2567) พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ดังกล่าว ได้กำหนดห้ามการกระทำที่แบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิของบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศ โดยจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศขึ้น เพื่อรับเรื่องร้องเรียนและสั่งการเยียวยาเมื่อพบการละเมิดสิทธิ กฎหมายฉบับนี้ถือเป็นหมุดหมายสำคัญในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย แม้ยังมีความท้าทายด้านการบังคับใช้ แต่ก็ยังเป็นก้าวสำคัญในการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2558)

อย่างไรก็ตาม ต่อให้การออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 จะเป็นเครื่องมือที่ทำให้เพศที่สามได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับของสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ท้ายที่สุดแล้วสังคมไทย รวมถึงระบบกฎหมายไทย ไม่ได้ให้การยอมรับความแตกต่างเหล่านี้ได้อย่างแท้จริง โดยบ่อยครั้งมักปรากฏข้อเท็จจริงว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต้องถูกกีดกันหรือถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในสื่อรูปแบบต่าง ๆ มากมาย (อารยา สุขสม, 2559) นอกจากนี้ การศึกษาของเอกสิทธิ์ ไชยบิน และ เสกสรรค์ ทองดี (2566) ยังพบว่ายังคงมีการเลือกปฏิบัติกับคนกลุ่มนี้อยู่ หลายคนยังไม่เข้าใจและไม่มีความคิดเปิดรับมากพอในความแตกต่าง ทั้งนี้ การปฏิบัติตัวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ บางกลุ่มที่แสดงออกจนกระทบภาพลักษณ์ เช่น พฤติกรรมที่แสดงออกมากกว่าผู้หญิงหรือผู้ชายเกินไปในที่สาธารณะ เช่น การจูงมือ กอด ลูบ คลำ ทำให้ถูกมองว่าเป็นด้านลบที่ไม่สมควร ซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมในการให้ความเคารพต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคม และสิ่งเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งความไม่พึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศ ในทำนองเดียวกันสาวตรี สุขศรี (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย” พบว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวมิได้สร้างความเปลี่ยนแปลงใด ๆ อย่างมีนัยสำคัญต่อสังคมไทยในประเด็นความเสมอภาค ยังคงพบการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ กฎระเบียบของหน่วยงานรัฐยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งยังไม่มีคำสั่งหรือนโยบายที่ชัดเจนโดยคณะกรรมการระดับชาติให้มีการปรับปรุงแก้ไขการเลือกปฏิบัติอย่างชัดเจน การเข้าถึงสิทธิและการรับรู้กฎหมายนี้จึงยังจำกัดอยู่ในภาครัฐด้วยกันและองค์กรเอกชนเครือข่ายมากกว่าประชาชนทั่วไป การวินิจฉัยคำร้องและการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังเป็นเชิงรับมากเกินไป ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปสู่นโยบาย กฎหมาย และมาตรการอื่น ๆ ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นยิ่งไปกว่านั้น กฤษณะ งามสาร และคณะ (2565) ยังระบุว่า แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการเลือกปฏิบัติ แต่ในความจริงแล้ว กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงในสังคมไทย เพราะค่านิยมและทัศนคติเดิม ๆ ของคนในสังคมยังเต็มไปด้วยอคติ ทั้งนี้ในโรงเรียนก็เห็นได้ชัด นักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศมักถูกล้อเลียน กลั่นแกล้ง หรือถูกกีดกันจากกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งจากเพื่อน ครู หรือบุคลากรในโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ทำให้หลายคนรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่กล้าแสดงออก และบางครั้งต้องปกปิดอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อเลี่ยงการถูกเลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยของนักศึกษากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในจังหวัดสงขลา จะต้องพบเจอปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาเรื่องความรุนแรงทางคำพูด ปัญหาการถูกคุกคามและถูกล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวที่สร้างความอึดอัดคับข้องใจ และปัญหาการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เช่น การไม่อนุญาตให้สวมใส่ชุดนิสิตนักศึกษา ชุดรับปริญญา และรูปแบบการแต่งกายที่เหมาะสมกับตนเองการบังคับให้ปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ภายนอกเช่น การแต่งกายทรงผม การแต่งกายให้ตรงกับเพศกำเนิดในบางสาขาวิชาชีพ เป็นต้น (นุชนัตร ภาพสมุทร์และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560) และ

ปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในจังหวัดหวัดสงขลาไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียนด้านการแต่งตัว ด้านกายภาพ รวมถึงกรณีที่มีให้เห็นอยู่บ่อยครั้งที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้เป็นผู้ถูกกระทำทั้งในเรื่องอนาจาร ถูกบังคับข่มขู่ และโดนทำร้ายร่างกายซึ่งผู้ที่เป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ สามารถขัดขึ้นได้เพราะกลัวเป็นอันตราย และไม่ปลอดภัยต่อชีวิต ดังที่ปรากฏให้เห็นในข่าว (มติชน, 2566)

ดังนั้น โดยรวมแล้ว สังคมไทยอาจ “ยอมรับได้ในระดับหนึ่ง” ต่อการแสดงออกของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ยังเป็นเพียงการทนรับ ไม่ใช่การยอมรับอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงเผชิญกับความไม่เป็นธรรม ความกังวลใจ และความไม่พอใจในชีวิตจากการศึกษา งานวิจัยหลาย ๆ งาน พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศนั้นอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัย อาทิ เจตคติต่อการแสดงออกพฤติกรรมทางเพศ การเข้าสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติและไม่ต้องกังวลเรื่องเพศสภาพ การไม่ถูกเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงสิทธิการรักษาตัว การเรียน การทำงาน ความต้องการนับถือตนเอง ได้รับความเคารพจากผู้อื่นในสังคม ความต้องการรู้และเข้าใจตนเองในด้านความสามารถ ความสนใจ และสิ่งที่ตนเองชอบ พฤติกรรมการใช้ชีวิต (สุณิรัตน์ ยั่งยืน และคณะ, 2553; สัตยา ประกอบชัย 2561) ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกสิทธิ์ ไชยปิ่น และเสกสรรค์ ทองดี (2566) พบว่าความพึงพอใจต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการใช้สารเสพติดจะมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์มักมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของมนุษย์เนื่องจากกลุ่มเพศที่สามจะปฏิบัติเพื่อให้เกิดการยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองมากที่สุด เพื่อให้เกิดการยอมรับและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสงบสุข รวมถึงทัศนคติที่เปิดกว้างถึงรสนิยมทางเพศทำให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แสดงออกถึงความเป็นตนเองได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (กิตติวิทย์ เดชชวนากร และรังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา, 2560; ธัญเทพ ไกรศรี และภควดี พัฒนมนั, 2562)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าท้ายที่สุดสังคมไทยถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ ออกมาและระบอบกฎหมายไทยยังคงไม่ได้แข็งแรงพอที่จะทำให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ รู้สึกพึงพอใจในการใช้ชีวิต และยังคงไม่ได้รับการถูกยอมรับอย่างแท้จริง ยังคงพบว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังถูกเลือกปฏิบัติในหลาย ๆ ด้านในสิทธิต่าง ๆ ในการใช้ชีวิต การมีทัศนคติในแง่ลบต่ออัตลักษณ์ทางเพศเป็นการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ทำให้มีสถานะทางเพศต่ำกว่าชายหญิงทั่วไปและอาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรง รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิต หรือการโดนตัดโอกาสในสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ เช่น สังคมการศึกษา สังคมการทำงาน ยิ่งไปกว่านั้นปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา ได้ส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องในสังคมช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสังคมโดยรวม เห็นถึงความสำคัญของการยอมรับและสนับสนุนอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

2.2 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

3. สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กัน

4. การทบทวนวรรณกรรม

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นสภาวะทางจิตใจ อารมณ์ หรือทัศนคติในเชิงบวกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากการรับรู้ ค่านิยม ประสบการณ์ ความสนใจ และการประเมินคุณค่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวัง หรือบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ตรงตามหรือเกินกว่าที่คาดไว้ ส่งผลให้บุคคลเกิดความสุขใจ ชอบใจ สมใจ และกระตือรือร้นที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามต่อไป ในทางตรงกันข้าม หากสิ่งนั้นไม่สามารถตอบสนองได้ตามความตั้งใจ หรือคาดหวัง ก็อาจก่อให้เกิดความผิดหวังหรือความไม่พึงพอใจ ทั้งนี้ ความพึงพอใจถือเป็นมิติทางจิตใจที่ไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสะท้อนออกมาผ่านทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554; พัฒนาพรหมณี และคณะ, 2563)

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิต

พฤติกรรมการใช้ชีวิต (Lifestyle) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของตน ผ่านพฤติกรรมและการแสดงออกในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยภายนอก เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ รวมถึงปัจจัยภายในทางจิตวิทยา เช่น ทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ รสนิยม และค่านิยมที่สะสมจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อม (เสกสรร สายสีสอด และคณะ, 2564) โดยรูปแบบพฤติกรรมการใช้ชีวิต อาจจำแนกออกเป็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตด้านสังคม การใช้ชีวิตด้านสุขภาพ การใช้ชีวิตด้านจิตใจและจิตวิญญาณ การใช้ชีวิตด้านเศรษฐกิจ และการใช้ชีวิตด้านเทคโนโลยีและสื่อ (กมลวรรณ วณิชพันธุ์, 2557; จิรจุติ หลอมประโคน และคณะ, 2558; นิชกุล เสนาวงษ์, 2564; วัชรพร เชยสุวรรณ และคณะ, 2567)

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ

อัตลักษณ์ทางเพศ หมายถึง การรับรู้และการกำหนดตนเองของบุคคลในด้านเพศ ซึ่งเป็นความรู้สึกภายในเกี่ยวกับการเป็นชาย หญิง หรือเพศอื่น ๆ ที่อาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด โดยการรับรู้นี้ได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และส่งผลต่อบุคลิกภาพ บทบาททางเพศ การแสดงออก เช่น การแต่งกาย การปฏิบัติตน และการวางตัวในสังคม อัตลักษณ์ทางเพศจึงเป็นมโนทัศน์แห่งตนที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลเข้าใจและมองตนเองในฐานะเพศใด รวมถึงมีผลต่อการดำเนินชีวิตและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไร (Beers, 2004; Ghosh, 2015)

4.4 สารสำคัญของพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 มีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองทุกเพศ รวมถึงคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ให้ได้รับสิทธิ เสรีภาพ และโอกาสอย่างเท่าเทียมในสังคม โดยห้ามการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น เพื่อศาสนา ความมั่นคง หรือความปลอดภัยของสังคม ถ้ามีคนถูกเลือกปฏิบัติสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อวินิจฉัย และยังสามารถฟ้องศาลเรียกค่าเสียหายได้ ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษได้ สูงสุด 4 เท่าของความเสียหายจริง คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ (วลพ.) มีอำนาจสั่งมาตรการคุ้มครองชั่วคราว ระงับการเลือกปฏิบัติ และสั่งชดเชยเยียวยาผู้เสียหาย รวมถึงเสนอให้ตรวจสอบกฎหมายที่อาจขัดรัฐธรรมนูญ ส่วนเจ้าหน้าที่ที่ทำงานตามกฎหมายนี้ถือเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา (ราชกิจจานุเบกษา, 2558; สาวตรี สุขศรี, 2564)

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อารยา สุขสม (2559) ศึกษาเรื่อง สิทธิมนุษยชนในเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในระบบกฎหมายไทย พบว่า การคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และสิทธิของพลเมืองในเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของประเทศไทยในปัจจุบัน นับว่ายังคงมีช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งจะต้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมายไทยให้ครอบคลุมถึงการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อไปอนาคต

นุชนตร กาฬสมุทร และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มชายรักชาย : กรณีศึกษานักศึกษาสาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พบว่า พฤติกรรมในวัยเด็กชอบเล่นกับเด็กผู้หญิงและเรียนในโรงเรียนชายล้วน ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับเพศเดียวกัน อัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มชายรักชายพัฒนาผ่านการรับรู้ความแตกต่างตั้งแต่อายุเด็ก การยอมรับตนเองผ่านเพื่อนและครอบครัวที่ไว้ใจได้ และการเข้าร่วมสังคมที่มีรสนิยมเหมือนตน การแสดงออกต่อสังคมผ่านบุคลิกลักษณะ การแต่งกาย ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และการประพฤติ ทำให้กลุ่มชายรักชายได้รับการยอมรับและมีอัตลักษณ์ทางเพศที่มั่นคง

เสกสรร สายสีส และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมดำรงชีวิต (Lifestyles) และความพึงพอใจในการดำรงชีวิตของกลุ่ม LGBTQ+ ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่ม LGBTQ+ ในจังหวัดอุดรธานีมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองเป็นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่มีปัญหาในการปรับตัว การมีบรรยากาศที่เปิดกว้างและยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศ รวมถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี มีส่วนสำคัญต่อความพึงพอใจของกลุ่ม LGBTQ+ ทั้งในชีวิตและการทำงาน ซึ่งความพึงพอใจนี้ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ความก้าวหน้า ความมั่นคง และความสุขในการใช้ชีวิตโดยรวม

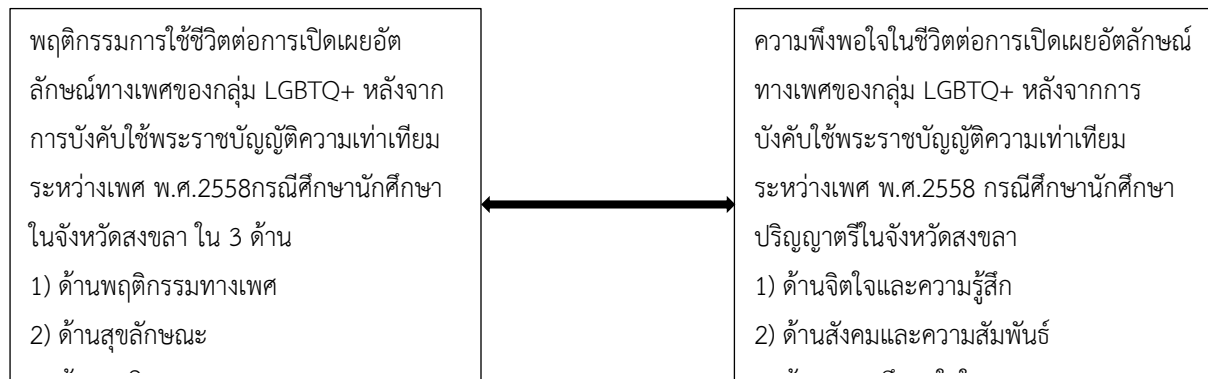
สัตยา ประกอบชัย (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสุขของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ความสุขของบุคคลกลุ่มนี้สามารถอธิบายได้จากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาวะอารมณ์และจิตสังคม การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง ผ่านกระบวนการให้คำปรึกษา การสนับสนุนทางอารมณ์ และการสร้างความเข้าใจภายในครอบครัว การส่งเสริมให้ครอบครัวเปิดใจ ยอมรับ และให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม จะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งทางจิตใจให้กับบุคคลกลุ่มนี้ ทำให้สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและผาสุก

เอกสิทธิ์ ไชยปิ่น และ เสกสรรค์ ทองดีบ (2566) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้ชีวิต การติตราและการกีดกันทางสังคม และความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของนักศึกษาชายรักชายในภาคเหนือ พบว่า อัตลักษณ์ทางเพศ ประสบการณ์ใช้สารเสพติด ประสบการณ์ถูกคนในครอบครัวตำหนิหรือตำหนิเนื่องจากเป็นชายรักชาย ประสบการณ์ถูก

เพื่อนพุดจาล้อเลียน เหยียดหยามหรือพุดจาไม่สุภาพเนื่องจากเป็นชายรักชาย และการรู้สึกว่าคุณค่าไปมองว่าการเป็นชายรักชายเป็นคนผิดปกติ มีความสัมพันธ์กับการขาดความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีสถานะเป็นกลุ่ม LGBTQ+ ในจังหวัดสงขลา ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา 2) มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 4) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ 5) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และ 6) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี โดยไม่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน ตามสูตรของคอกแรน (Cochran, 1977) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 385 คน และใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67 -1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ PSPP ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (Chi-square) และสถิติ Kendall's tau-b เพื่อทดสอบทิศทางของความสัมพันธ์โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์		ระดับความสัมพันธ์
ทางบวก	ทางลบ	
0.81 ถึง 1.0	-0.81 ถึง -1.0	สูงมาก
0.61 ถึง 0.80	-0.61 ถึง -0.80	สูง
0.41 ถึง 0.60	-0.41 ถึง -0.60	ปานกลาง
0.21 ถึง 0.40	-0.21 ถึง -0.40	ต่ำ
0.01-0.20	-0.01 ถึง -0.20	ต่ำมาก
0.00		ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ที่มา: สุภมาส อังคุโชติ, (2556)

7. ผลการวิจัย

7.1 ระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา พบว่า อยู่ในระดับพฤติกรรมค่อนข้างสุดโต่ง ($\bar{X}$ = 2.97, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรสนิยมสูงสุด อยู่ในระดับพฤติกรรมสุดโต่ง ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 0.85) รองลงมาด้านพฤติกรรมทางเพศ อยู่ในระดับพฤติกรรมค่อนข้างสุดโต่ง ($\bar{X}$ = 2.83, S.D. = 1.16) และด้านสุขลักษณะต่ำสุด อยู่ในระดับพฤติกรรมไม่สุดโต่ง ($\bar{X}$ = 2.28, S.D. = 0.75) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	2.83	1.16	แสดงออกปานกลาง
2. ด้านสุขลักษณะ	2.28	0.75	แสดงออกต่ำ
3. ด้านรสนิยม	3.80	0.85	แสดงออกสูง
รวม	2.97	0.49	แสดงออกปานกลาง

7.2 ระดับความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา พบว่า อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจในตนเองและด้านสังคมและความสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.83 และ $\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.82) และด้านจิตใจและความรู้สึกต่ำสุด อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.85) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านจิตใจและความรู้สึก	4.14	0.85	พึงพอใจมาก
2. ด้านสังคมและความสัมพันธ์	4.16	0.82	พึงพอใจมาก
3. ด้านความพึงพอใจในใจตนเอง	4.16	0.83	พึงพอใจมาก
รวม	4.15	0.58	พึงพอใจมาก

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ที่มีระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตแสดงออกสูง มักจะมีระดับความพึงพอใจในชีวิตค่อนข้างมาก ในขณะที่ผู้ที่มีระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตแสดงออกต่ำ มักจะมีระดับความพึงพอใจในชีวิตในระดับแสดงออกปานกลาง เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+

หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก และเป็นทิศทางบวก (Kendall's tau-b = +.18) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา

พฤติกรรมการใช้ชีวิต	ความพึงพอใจในชีวิต				$\bar{x}$	sig.	Kendall's tau-b
		น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม		
ระดับพฤติกรรมแสดงออกต่ำ	N	13	44	20	77	13.92**	.001
	%	16.9	57.1	26.0	100.0		.18
ระดับพฤติกรรมแสดงออกสูง	N	26	141	153	320		
	%	8.1	44.1	47.8	100.0		
รวม	N	39	185	173	397		
	%	9.8	46.6	43.6	100.0		

8. สรุปและอภิปรายผล

8.1 ระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา พบว่า อยู่ในระดับพฤติกรรมค่อนข้างสุดโต่ง ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยหลายด้าน ทั้งด้านพฤติกรรมทางเพศ สุขลักษณะ และค่านิยม โดยพบว่ามีความเสี่ยงบางอย่างที่ค่อนข้างเสี่ยง เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน การเปลี่ยนคู่นอนบ่อย การมีเพศสัมพันธ์แบบกลุ่ม รวมถึงการใช้สื่อออนไลน์เพื่อหาคู่นอนหรือพูดคุยเรื่องเพศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านสุขลักษณะ เช่น การไม่เข้ารับบริการตรวจสุขภาพประจำปี หรือการตรวจเลือดเป็นประจำทุก 3 เดือน และส่วนใหญ่มีค่านิยมในการแต่งกายให้ตรงตามเพศสภาพและเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ดูแลตนเองอยู่บ้าง แต่โดยรวมแล้วยังสะท้อนถึงความเสี่ยงทางสุขภาพและพฤติกรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความเหมาะสมมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของเสกสรร สายสีด และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรมดำรงชีวิต (Lifestyles) และความพึงพอใจในการดำรงชีวิตของกลุ่ม LGBTQ+ ในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งพบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางเพศและการใช้ชีวิตคล้ายคลึงกันทั่วโลก คือมีคูรักรัก มีความสัมพันธ์ที่จริงจัง แต่ยังขาดการดูแลสุขภาพเชิงรุก แม้จะรับรู้ถึงความเสี่ยงทางเพศก็ตาม ปัจจัยทางสังคม เช่น การตีตราและการไม่ยอมรับจากระบบบริการสุขภาพ ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ การส่งเสริมสุขภาพกายใจควบคู่กับการสนับสนุนทางสังคมและการศึกษา จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างเท่าเทียม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรสนิยมสูงสุด อยู่ในระดับพฤติกรรมสุดโต่ง รองลงมาด้านพฤติกรรมทางเพศ อยู่ในระดับพฤติกรรมค่อนข้างสุดโต่ง และด้านสุขลักษณะต่ำสุด อยู่ในระดับพฤติกรรมไม่สุดโต่ง ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของเอกสิทธิ์ ไชยปิ่น และเสกสรรค์ ทองดี (2566) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้ชีวิต การตีตราทางสังคม และความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาชายรักชายในภาคเหนือ ซึ่งพบว่า พฤติกรรมโดยรวมของนักศึกษาชายรักชายในภาคเหนือแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจ

ด้านภาพลักษณ์ ความสัมพันธ์อย่างมาก แต่ยังคงได้รับการสนับสนุนในด้านพฤติกรรมสุขภาพเชิงป้องกัน จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ยั่งยืนและต่อเนื่องในกลุ่มเพศหลากหลาย

8.2 ระดับความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา พบว่า อยู่ในระดับพึงพอใจมาก สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตที่ดีและการปรับตัวทางสังคมที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะด้านความพึงพอใจในตนเองและด้านสังคมและความสัมพันธ์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ตลอดจนด้านจิตใจและความรู้สึกซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เพียงพอ ส่งผลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีสมดุลในด้านต่าง ๆ ของชีวิต สอดคล้องกับการศึกษาของเสกสรร สายสีสอด และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิต (Lifestyles) และความพึงพอใจในการดำรงชีวิตของกลุ่ม LGBTQ+ ในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งพบว่า กลุ่ม LGBTQ+ มีความพึงพอใจในระดับมากในสังคมโดยไม่มีปัญหาและยอมรับกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ มีความสุขกับการเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน และมีความพึงพอใจกับการเบี่ยงเบนทางเพศของตนเอง

8.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัด สงขลา พบว่า ผู้ที่มีระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตสุดโต่ง มักจะมีระดับความพึงพอใจในชีวิตค่อนข้างมาก ในขณะที่ผู้ที่มีระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตไม่สุดโต่ง มักจะมีระดับความพึงพอใจในชีวิตในระดับปานกลาง เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานพบว่า พฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+ หลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก และเป็นทิศทางบวก (Kendall's tau-b = +.18) ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสงขลา มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตและระดับความพึงพอใจในชีวิตที่สัมพันธ์กับปัจจัยหลายด้าน โดยเฉพาะ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิต นอกจากนี้ การมี ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี ยังช่วยส่งเสริมความพึงพอใจในชีวิต ทำให้ผู้ที่สามารถสร้างสมดุลระหว่างการใช้ชีวิต การแสดงออกถึงตัวตน และความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของสตัยา ประกอบชัย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวและการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุข ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า ผู้ที่ใช้ชีวิตแบบไม่สุดโต่งและค่อนข้างสุดโต่ง อาจเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความสมดุลระหว่างการแสดงออกถึงตัวตนกับความสัมพันธ์ทางสังคม จึงนำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่แสดงออกทางอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งอาจหมายถึงการเก็บซ่อนตัวตนและไม่ได้ใช้ชีวิตอย่างเต็มที่

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

9.1.1 แม้จะมี พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แล้ว แต่ค่าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ยังอยู่ในระดับต่ำมาก (Kendall's tau-b = +.18) สะท้อนว่าตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่พอ หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย จำเป็นต้องทำงานเชิงรุกร่วมกับภาคประชาสังคมใน

พื้นที่ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์อย่างปลอดภัย ไม่ให้เกิดการตีตราหรือเลือกปฏิบัติในชีวิตจริง

9.1.2 สถาบันการศึกษาควรแสดงให้เห็นถึงความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและปลอดภัย เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาทุกเพศสามารถแสดงออกตามอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมั่นใจและเหมาะสม

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

9.2.1 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศในจังหวัดสงขลาเป็นหลัก เพื่อให้ผลการวิจัยมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น จึงควรดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศในลักษณะที่ลึกซึ้งครอบคลุม และทั่วถึงยิ่งขึ้น

9.2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเจาะจงเฉพาะกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดสงขลา ควรศึกษากลุ่มประชากรวัยอื่น เช่น วัยทำงาน หรือบุคลากรในองค์กร เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติ และพฤติกรรมการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศระหว่างช่วงวัย

9.2.3 การวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาเฉพาะหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ดังนั้น หากมีการพิจารณากฎหมายอื่น ๆ ในลักษณะดังกล่าว อาจพิจารณาศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาก่อนและหลังการบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ เพื่อให้เห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลง

10. บรรณานุกรม

- กฤษณะ งามสาร, สุธารัตน์ สารสว่าง, และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในกลุ่มนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 19(36).
- <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/view/14796/12001>
- กมลวรรณ วณิชพันธุ์. (2557). รูปแบบการดำเนินชีวิต ลักษณะบุคลิกภาพ ของกลุ่มผู้บริโภคเจนเนอร์เรชั่น X และผู้บริโภคนเจนเนอร์เรชั่น Y ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าแฟชั่นผ่านทางออนไลน์ [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
- http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/1451/1/j_kamonwan.vani.pdf
- กิตติวินท์ เดชชวนกร และ รังสิมา วิวัฒน์วงศ์นา. (2560). เพศวิถีกับการสร้างอัตลักษณ์ในพื้นที่โรงเรียน. ใน *เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2560* (หน้า 63–73). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/60/nigrc2017/pdf/HDO2.pdf>
- จิรวุฒิ หลอมประโคน, วราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา, และอกนิษฐ กลสุนทร. (2558). การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยร่วมไพพรรณี*, 9(3), 34–44. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/247109/168086>
- ณิชากุล เสนาวงษ์. (2564). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอร์เรชั่นแซดในยุค New Normal ในกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม]. <https://e->

- research.siam.edu/wp-content/uploads/2022/01/MBA-2021-IS-A-Study-of-Behavior-for-Using-of-Social-Media-of-Generation-Z-in-The-New-Normal-Era-in-Bangkok-by-Nichakun-Senawong.pdf
- ธัญเทพ ไกรศรี และภควดี พัฒน์มณี. (2562). บรรยายภาพภายในองค์กรและความพึงพอใจในงานของกลุ่มพนักงานสำนักงานที่มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2(3), 73–87. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ibas/article/view/223994/159187>
- นุชนนตรี กาฬสมุทร และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มชายรักชาย: กรณีศึกษา นักศึกษาสาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 9(1), 56–67. <https://www.repository.rmutsv.ac.th/bitstream/handle/123456789/1153/FullText.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์. (2540). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาพัฒน์ชัย, และจิระศักดิ์ ทัพพา. (2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 26(1), 59–66. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/apheit-ss/article/view/241557>
- มติชนออนไลน์. (2566, 31 สิงหาคม). *อุกอาจ! คนร้ายบุกห้อง LGBTQ ใช้มีดจี้คอลากขึ้นดาดฟ้าต่อหน้าแฟนหนุ่ม*. https://www.matichon.co.th/region/news_4155833
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2568). *สถิตินิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ*. https://misreg.tsu.ac.th/stat/search_campus.jsp?lang=th
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. (2568). *เว็บไซต์หลักมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*. <https://mis.rmutsv.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. (2568). *เว็บไซต์หลักมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*. <https://www.skru.ac.th/th/>
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2568). *สถิตินักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*. <https://reg.psu.ac.th/StatStudentHatYai/index.asp>
- มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. (2568). *มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*. <https://www.hu.ac.th/>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2558). *พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558*. (เล่ม 132 ตอนที่ 18 ก.)
- วรวิทย์ ชายสวัสดิ์. (2567). การสมรสเท่าเทียม: สิทธิในการสมรสสำหรับบุคคลทุกเพศของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(2), 94–110. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/JVU_HS/article/view/1810/1054
- วัชรพร เขยสุวรรณ, วนาลักษณ์ พรเพิ่มดี, อมรทิพย์ ณ บางช้าง, และสุพรานี โพธิสา. (2567). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำรงอยู่อย่างมีสุขภาวะที่ดีของประชาชนในชุมชนเลือกสรร เขตธนบุรี. *วารสารแพทยนาวิ*, 51(3), 514–528. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/nmdjournal/article/view/275329>
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา. (2568). *เว็บไซต์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา*. <https://www.bcnsk.ac.th/>
- สาวตรี สุขศรี. (2564). *การศึกษาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย*. สถาบันพระปกเกล้า.

- สัทยา ประกอบชัย. (2561). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ* [วิทยานิพนธ์
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_5814030077_9727_11265.pdf
- สุนิรัตน์ ยั่งยืน, อุดมศักดิ์ มหาวิวัฒน์, ธิติรัตน์ สมติ, และ สุวิมล สงกลาง. (2553). ความตระหนักในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์
ที่ปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยของวัยรุ่น. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 29(4),
420–427. <https://www.thaiscience.info/journals/Article/JSMU/10903368.pdf>
- สุภมาส อังศุโชติ. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. ใน *เอกสารการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการ
สอน หน่วยที่ 6*. เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- เสกสรร สายสีด, ดสพร เกิดทิม, ปริญชัย จำปาศักดิ์, ลลิตา ศรีตะหา, พลอยชมพู บุญมา, และ ภาณุรักษ์ อุดรรักษา. (2564).
การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิต (Lifestyles) และความพึงพอใจในการดำรงชีวิตของกลุ่ม LGBTQ+ ในจังหวัด
อุดรธานี. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 3(1), 1–16. [https://so03.tci-](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmspsru/article/view/253121)
[thaijo.org/index.php/jmspsru/article/view/253121](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmspsru/article/view/253121)
- เอกสิทธิ์ ไชยปิ่น และเสกสรรค ทองดี. (2566). พฤติกรรมการใช้ชีวิต การติตราและการกีดกันทางสังคม และความพึงพอใจ
ในชีวิตต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของนักศึกษาชายรักชายในภาคเหนือ. *Journal of Mental Health
Thailand*, 31(2), 1–18. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jmht/article/view/261354/177679>
- อารยา สุขสม. (2559). *สิทธิมนุษยชนในเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในระบบกฎหมายไทย* [ดุขนิพนธ์นิติศาสตร
ดุขภูมบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5501300031_4073_4427.pdf
- Beers, M. H. (2004). *Gender identity*. Merck Manuals. [https://www.merckmanuals.com/home/mental-](https://www.merckmanuals.com/home/mental-health-disorders/gender-incongruence-and-gender-dysphoria/gender-identity)
[health-disorders/gender-incongruence-and-gender-dysphoria/gender-identity](https://www.merckmanuals.com/home/mental-health-disorders/gender-incongruence-and-gender-dysphoria/gender-identity)
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- European Institute for Gender Equality. (2025). *Promoting gender equality in research*.
[https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear/gender-equality-research-and-](https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear/gender-equality-research-and-innovation)
[innovation](https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear/gender-equality-research-and-innovation)
- Ghosh, S. (2015). *Gender identity and gender role*. Medscape.
<https://emedicine.medscape.com/article/917990-overview>
- Osinoff, M. (2023, October 19). *Brazil criminalizes use of homophobic slurs*. Impunity Watch.
<https://impunitywatch.com/brazil-criminalizes-use-of-homophobic-slurs/>
- Outright International. (2024, April 4). *United Nations addresses the human rights of intersex persons in ground-breaking resolution*. Outright International. [https://outrightinternational.org/press-](https://outrightinternational.org/press-release/united-nations-addresses-human-rights-intersex-persons-ground-breaking-resolution)
[release/united-nations-addresses-human-rights-intersex-persons-ground-breaking-resolution](https://outrightinternational.org/press-release/united-nations-addresses-human-rights-intersex-persons-ground-breaking-resolution)

รหัสบทความ

2-S09

th
ANNIVERSARY

ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
Operational Problems of Songkhla Municipality Community Justice Center,
Mueang District, Songkhla Province

อภิวรรณ สุทธิวิเศษ¹, ธีราริต ศรีละมุล², ธีรภัทร ชูติกาญจน์³, เมธาพร มีไชย⁴, วิษณุ บุญแสง⁵,
กัมพล อำไพ⁶, จิรภัทร มาซู⁷, วิรัตน์ บุญเลิศ⁸, ชาญวิทย์ จันทรอินทร์⁹, บุณิกา จันทรเกตุ¹⁰
และไชยา เกษารัตน์^{11*}

¹⁻¹¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 ราย ประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านยุติธรรมชุมชน คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน สมาชิกเครือข่าย และประชาชนที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์ยุติธรรมชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความเชิงคุณภาพ และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน พบการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องและการขาดแคลนทรัพยากรทางการบริหาร 2) ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ พบการขาดความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ และสมาชิกเครือข่ายซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน และการประสานงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ 3) ด้านการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน พบแผนงานที่ไม่ชัดเจนและการตัดสินใจล่าช้า และ 4) ด้านการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน พบการขาดการติดตามผลและการแก้ไขปัญหาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและเครือข่ายยุติธรรมชุมชนด้านกฎหมายและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ศูนย์ยุติธรรมชุมชน, ปัญหาการปฏิบัติงาน, กระบวนการยุติธรรมชุมชน, วงจร PDCA

Abstract

This research aims to investigate the operational problems of the Community Justice Center in Songkhla Municipality, Mueang District, Songkhla Province, and to propose guidelines for addressing them. The study employed a qualitative research approach using in-depth interviews with 12 key informants, comprising community justice officials, center committee members, network members, and citizens who had received assistance from the Community Justice Center. Data were analyzed using qualitative data interpretation and verified through triangulation. The findings revealed four categories of operational problems: 1) planning stage,

* Corresponding author

a lack of stakeholder participation and a shortage of administrative resources; 2) implementation stage, insufficient knowledge and understanding among the center committee members and network members responsible for implementation, and ineffective coordination; 3) performance monitoring stage, unclear work plans and delayed decision-making; and 4) problem-solving stage, a lack of follow-up mechanisms and problem resolution inconsistent with public needs. Recommended solutions include enhancing public participation, developing the capacity of community justice committees and networks in law and dispute mediation, developing performance monitoring and evaluation systems, and expanding public communication channels to ensure broader and more effective public access to services.

Keywords: Community Justice Center, Operational Problems, Community Justice Process, PDCA Cycle

1. บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาคดีล้นศาล ผู้ต้องขังล้นคุก เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการยุติธรรมไทย เนื่องจากส่วนหนึ่งยังไม่มีระบบและแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ทำให้ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทต่างๆ มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2556) จากประเด็นดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ได้รับความสนใจในต่างประเทศ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2550) แนวคิดดังกล่าวนำมาสู่แนวทางการปฏิบัติโดยกระทรวงยุติธรรม (2557) ได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น จัดตั้ง “ศูนย์ยุติธรรมชุมชน” ซึ่งจะเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมเชิงพื้นที่ที่ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ ผ่านความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7,783 แห่ง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบเครือข่ายและหุ้นส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงความยุติธรรม ลดความขัดแย้ง และสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก โดยมีการปฏิบัติงานสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหอาชญากรรม 2) ด้านการรับเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่ 3) ด้านการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาท 4) ด้านการเยียวยาและเสริมพลังเหยื่อ และ 5) การคืนคนดีสู่สังคม โดยภารกิจดังกล่าวมุ่งเน้นการส่งเสริมความสงบสุขและความเป็นธรรมในชุมชน

อย่างไรก็ตาม จากการปฏิบัติงานปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่ผ่านมายังพบปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในกระบวนการปฏิบัติงานทั้งในขั้นตอนการวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการแก้ไขปัญหา ดังการศึกษาของกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2550) ที่พบว่า ศูนย์ยุติธรรมชุมชนนั้นมีการกิจที่เหลื่อมซ้อนอยู่กับหน่วยงานที่มีความซ้ำซ้อนกับภารกิจที่เกี่ยวกับชุมชนของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และยังมีปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับยุติธรรมชุมชน นอกจากนี้จากการศึกษาของณัฐพงศ์ ปัทมโรจน์ และสุวิชา เป้าอารีย์ (2558) ยังพบว่าสมาชิกในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ประเด็นดังกล่าวภาครัฐจึงควรประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดความรู้ประชาชนและให้ความสำคัญกับการบูรณาการความรู้ระหว่างชุมชนกับภาครัฐ และยิ่งไปกว่านั้นจากการศึกษาและการรายงานจากเอกสารต่าง ๆ ยังพบว่า คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนยังขาดการสื่อสารและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านยุติธรรมชุมชน และยังมีปัญหาเรื่องงบประมาณที่ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานนำไปสู่การไม่สามารถพิจารณาตอบสนองข้อร้องเรียนภายในเวลาที่กำหนดได้ เนื่องจากต้องใช้เวลาตรวจสอบ

ข้อเท็จจริงและลงพื้นที่จริงตามกระบวนการของศูนย์ยุติธรรม (อาภากร ชุมสาย และอรนันท์ กลั่นทพฺระ, 2562; วีระพงษ์ บึงไกร และอริกา ผลไม้, 2563)

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมา ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งถือเป็นหนึ่งในศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่จัดตั้งโดยกระทรวงยุติธรรม และรับมอบภารกิจดังกล่าวก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาข้างต้น ดังการรายงานของกานต์สินี ่องอาจ และจันทราทิพย์ สุขุม (2564) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการสร้างโอกาสฟื้นฟูผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคม อันเป็นการดำเนินงานภายใต้ภารกิจด้านการคืนคนดีสู่สังคมของศูนย์ยุติธรรมชุมชน โดยพบว่า การประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีประสิทธิภาพ สังคมมีทัศนคติด้านลบต่อผู้พ้นโทษ และขาดการตระหนักถึงความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการคืนคนดีสู่สังคม อีกทั้งการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จยังต้องอาศัยการจัดและประเมินผลกระทบของนโยบาย การวางแผนอย่างเป็นระบบ ความชัดเจนในขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนงบประมาณที่เพียงพอ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ศูนย์ยุติธรรมชุมชนหลายแห่งยังไม่อาจดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์

จากปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนยังคงมีปัญหาในกระบวนการปฏิบัติงาน ทั้งในขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน รวมถึงขั้นตอนการแก้ไขปัญหา เนื่องจากศูนย์ยุติธรรมชุมชนมีภารกิจที่เชื่อมโยงอยู่กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และยังมีปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับยุติธรรมชุมชน สมาชิกในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ขาดการสื่อสาร งบประมาณไม่เพียงพอ การไม่สามารถพิจารณาตอบสนองข้อร้องเรียนภายในเวลาที่กำหนดได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่การให้บริการของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อันจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่เทศบาลนครสงขลา ทำให้เข้าใจขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนอย่างเป็นระบบ และสามารถนำผลการศึกษที่ได้ไปเป็นต้นแบบหรือแนวทางในการพัฒนาศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
- 2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของประชาชนในฐานะหุ้นส่วนของการดำเนินงานภาครัฐ มิใช่เพียงผู้รับบริการ โดย Cohen and Uphoff (1980) ได้เสนอกรอบการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการร่วมกำหนดปัญหา ความต้องการ และแนวทางการดำเนินงาน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) เป็นการร่วม

สนับสนุนทรัพยากรและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ทั้งทางวัตถุ สังคม และส่วนบุคคล และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ต้องครอบคลุมทั้ง 4 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

นอกจากนี้ Arnstein (1969) ได้เสนอแนวคิดบันไดแห่งการมีส่วนร่วมของประชาชน (A Ladder of Citizen Participation) ซึ่งอธิบายระดับการมีส่วนร่วมตามสัดส่วนอำนาจที่ประชาชนได้รับ 8 ขั้น โดยจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Nonparticipation) ระดับการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ (Tokenism) ซึ่งประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นแต่ไม่มีอำนาจตัดสินใจ และระดับที่ประชาชนมีอำนาจอย่างแท้จริง (Citizen Power) ตั้งแต่การเป็นหุ้นส่วนจนถึงการควบคุมโดยประชาชน แนวคิดทั้งสองนี้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา โดยเฉพาะประเด็นการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการวางแผนและการเสนอแนวทางยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไปสู่การเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงานอย่างแท้จริง

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงาน (Operations) หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ภายในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ครอบคลุมทั้งการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากร การประสานงาน และการควบคุมอย่างเป็นระบบ (Robbins & Coulter, 2016) นอกจากนี้แนวคิดร่วมสมัยยังขยายความหมายให้ครอบคลุมถึงมิติทางจิตวิญญาณของการทำงาน โดยเน้นความรู้สึกของผู้ปฏิบัติต่อคุณค่าและความหมายของงาน ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กร (Milliman et al., 2003; Geldenhuys et al., 2014)

ขั้นตอนในการปฏิบัติงานตามวงจร PDCA ของ Deming (2004) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ปัญหา จัดทำแผนการดำเนินงาน และกำหนดตัวชี้วัด 2) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) เป็นการดำเนินการตามแผน ติดตามควบคุม และรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผล 3) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) เป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์กับตัวชี้วัดเพื่อระบุข้อบกพร่อง และ 4) การแก้ไขปัญหา (Act) เป็นการวิเคราะห์สาเหตุ กำหนดมาตรการแก้ไข และสร้างมาตรฐานใหม่เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วงจรนี้เป็นกระบวนการหมุนเวียนไม่หยุดนิ่ง มุ่งพัฒนาคุณภาพการทำงานอย่างยั่งยืน

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับยุติธรรมชุมชน

ยุติธรรมชุมชน (Community Justice) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการความยุติธรรมในระดับพื้นที่ โดยเน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การป้องกันการกระทำผิด และการเยียวยาความสัมพันธ์ในสังคมมากกว่าการลงโทษตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว ยุติธรรมชุมชนเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยชุมชนร่วมกับภาครัฐในลักษณะหุ้นส่วน โดยนำทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนมาสร้างภูมิคุ้มกันจากอาชญากรรมและส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรม (Clear & Karp, 1999; กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2550)

ลักษณะองค์ประกอบสำคัญของยุติธรรมชุมชน ได้แก่ 1) การดำเนินการในพื้นที่ระดับชุมชน โดยใช้ข้อมูลและความต้องการของชุมชนเป็นฐาน 2) การมุ่งแก้ปัญหาไม่ใช้การลงโทษ ด้วยหลักการ “ปัญหาในชุมชนต้องแก้โดยชุมชน” 3) การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ โดยชุมชนร่วมบริหารจัดการและตัดสินใจ 4) การให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย และ 5) การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม (กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม, 2549 อ้างใน สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร และคณะ, 2559; จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2550) โดยภารกิจหลักของศูนย์ยุติธรรมชุมชนมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การป้องกันและควบคุมอาชญากรรม 2) การรับเรื่องร้องเรียนและแจ้งเบาะแส 3) การไกล่เกลี่ยและจัดการความ

ขัดแย้ง 4) การเหยียดและเสริมพลังผู้เสียหาย และ 5) การคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งล้วนมุ่งส่งเสริมความสงบสุขและความเป็นธรรมในระดับพื้นที่ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2550; วีระพงษ์ บึงไกร และอริกา ผลไม้, 2563)

3.4 ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาจัดตั้งขึ้นเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ณ ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา ภายใต้ยุทธศาสตร์ “ยุติธรรมถ้วนหน้า” ของกระทรวงยุติธรรม โดยบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็วและสะดวก โดยโครงสร้างการบริหารของศูนย์ฯ ประกอบด้วยคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 9 คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ และกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ฝ่ายให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย และฝ่ายเฝ้าระวังปัญหาสังคม

ทั้งนี้ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา มีภารกิจหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2) ด้านการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่ 3) ด้านการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาท 4) ด้านการเหยียดและเสริมพลังเหยื่อ และ 5) การคืนคนดีสู่สังคม โดยในทางปฏิบัติศูนย์ฯ ให้บริการประชาชนใน 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ 2) ช่วยไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท 3) ขอรับเงินเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหายและผู้บริสุทธิ์ในคดีอาญา 4) ขอรับเงินประกันตัวชั่วคราว และ 5) ขอรับเงินค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี (เทศบาลนครสงขลา, 2564)

3.5 พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถยุติข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย อันเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกที่รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และลดภาระของศาล โดยเปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถตกลงกันได้ด้วยความสมัครใจ ภายใต้การอำนวยความสะดวกของผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นกลาง กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้การไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่คู่กรณีมีส่วนร่วมในการหาข้อยุติร่วมกัน โดยยึดหลักความสมัครใจ ความเป็นกลาง ความเป็นธรรม และการรักษาความลับของข้อมูล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ย นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยไว้ เช่น มีความรู้ ความสามารถ และความประพฤติที่เหมาะสม ผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง สุจริต และรักษาความลับของคู่กรณี

บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ย คือ การอำนวยความสะดวกในการเจรจา ช่วยให้ผู้กรณีสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เข้าใจปัญหาร่วมกัน และหาข้อยุติที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับได้ โดยมีผู้ใช้ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท

สำหรับศูนย์ยุติธรรมชุมชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทถือเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของศูนย์ จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ทั้งในด้านคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย ขั้นตอนการไกล่เกลี่ย และมาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีและสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในระดับชุมชน

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

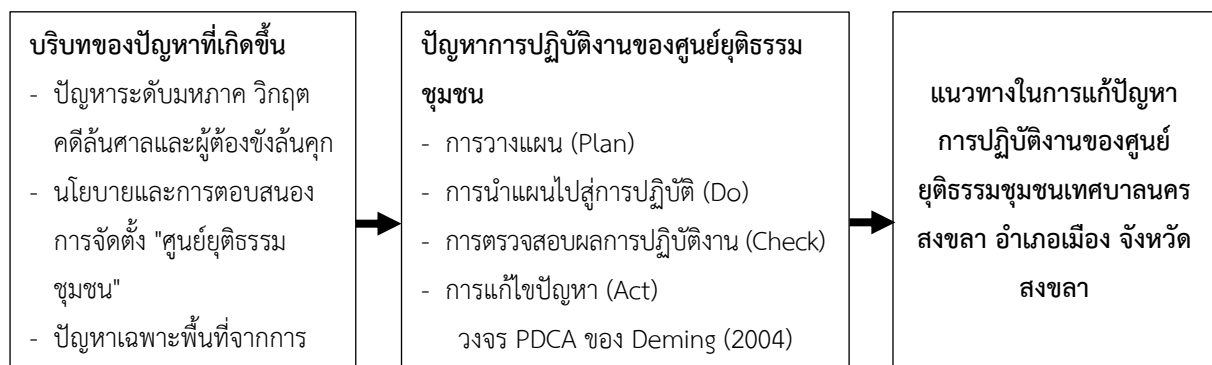
อาภากร ชุมสาย และอรนันท์ กลันทปุระ (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลหนองโก จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัญหาหลักคือการขาดแคลนบุคลากร ความรู้ความสามารถที่ไม่เพียงพอ งบประมาณจำกัด และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ไม่มีประสิทธิภาพ แม้จะมีองค์ความรู้อยู่แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนเพียงพอหรือไม่ได้นำมาปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับวีระพงษ์ บึงไกร และอริกา ผลไม้ (2563)

ที่ทำการศึกษาศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนระดับตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การไม่มีกฎหมายและงบประมาณรองรับโดยเฉพาะ การกิจซ้ำซ้อนกับกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องยุติธรรมชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนน้อยต้องรับผิดชอบงานหลักของสังกัดด้วย ยิ่งไปกว่านั้นจริยทรัพย์ ตรีคุณ และณฐ นารินทร์ (2561) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้ไกล่เกลี่ยงานยุติธรรมชุมชน กรณีศึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชน ตำบลชมพู จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ไกล่เกลี่ยขาดความรู้ทางกฎหมายและทักษะการไกล่เกลี่ยในทางปฏิบัติ รวมถึงขาดการจัดรูปแบบการบริหารที่เป็นรูปธรรม ทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ กานต์สินี งามอาจ และจันทราทิพย์ สุขุม (2564) ทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้งานประสบความสำเร็จของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการฟื้นฟูพื้นที่พบปะ พบว่าปัจจัยสำคัญคือการวางแผนอย่างเป็นระบบ ความชัดเจนในขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม งบประมาณและกำลังคนที่เพียงพอ รวมถึงทัศนคติ การสื่อสาร และเงื่อนไขทางสังคมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประเด็นนี้สอดคล้องกับธนิดา หิรัญคำ (2558) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเครือข่ายยุติธรรมชุมชนตำบลบ้านฆ้อง จังหวัดราชบุรี พบว่าปัญหาสำคัญคือสมาชิกชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานของศูนย์ฯ การเมืองท้องถิ่นแทรกแซงการดำเนินงาน และการที่นักการเมืองผู้มีอิทธิพลเข้ามาแทรกแซง โดยแนะนำให้ภาครัฐกำหนดนโยบายประชาสัมพันธ์และบูรณาการความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาครัฐ และณัฐธัญญา ชวนประเสริฐ (2558) ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคของเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาด้านหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาด้านคู่พิพาทและกระบวนการไกล่เกลี่ย เสนอแนะให้มีการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการอย่างต่อเนื่องและเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้สะดวกและรวดเร็ว จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าปัญหาสำคัญของศูนย์ยุติธรรมชุมชนส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการขาดแคลนทรัพยากร การมีส่วนร่วมของประชาชน และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบการศึกษาที่วิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติงานตามกรอบวงจร PDCA ในบริบทของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา จึงเป็นช่องว่างทางวิชาการที่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเติมเต็ม

4. กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยภายใต้ประเด็นการเลือกพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 การเลือกพื้นที่

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเขตเทศบาลนครสงขลา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมในระดับพื้นที่ โดยทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับหน่วยงานยุติธรรมภาครัฐ ทั้งนี้ เทศบาลนครสงขลาเป็นเขตเมืองที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีประชากรหนาแน่น ทำให้มีภารกิจและบทบาทที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังมีรายงานเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงาน อาทิ การขาดแคลนบุคลากร งบประมาณจำกัด และข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเชิงลึก โดยศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนครสงขลา มี 1 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เทศบาลนครสงขลา, 2564)

5.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พิจารณาตามเกณฑ์ของ Creswell (2007) ที่ระบุว่า การสัมภาษณ์เชิงลึกควรอยู่ระหว่าง 5–25 คน รวมทั้งสิ้น 12 ราย จำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านยุติธรรมชุมชน ได้แก่ นิติกร ยุติธรรมจังหวัด และนักวิชาการ จำนวน 3 ราย กลุ่มที่ 2 คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนและสมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชน จำนวน 4 ราย และกลุ่มที่ 3 ประชาชนผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 5 ราย

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Secondary Data) เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปฏิบัติงานของยุติธรรมชุมชน รวมถึงแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลระดับปฐมภูมิ (Primary Data) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ภายใต้ประเด็นปัญหาการปฏิบัติงานและแนวทางแก้ไข โดยมีขั้นตอนการวางแผนเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การรวบรวมบริบทพื้นที่ การค้นหาผู้ประสานงาน การกำหนดประเด็นและแหล่งข้อมูล จนถึงการจัดและบันทึกข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัญหาในขั้นตอนการวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และการแก้ไขปัญหา และส่วนที่ 2 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหามาน 4 ขั้นตอนเช่นเดียวกัน

5.5 การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) 2 วิธี ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งเวลา สถานที่ และบุคคลที่ต่างกัน และ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยเปลี่ยนตัวผู้สัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบการได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2559)

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามแนวทางของสุภางค์ จันทวานิช (2559) ใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาจัดเรียงหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับประเด็นหลัก 2) การแสดงข้อมูล โดยสร้างข้อความเชิงวิเคราะห์และเขียนในรูปแบบพรรณนา และ 3) การหาข้อสรุปของข้อมูล

6. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ข้อ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

6.1 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

6.1.1 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการวางแผน

ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาการปฏิบัติงานในขั้นตอนการวางแผน ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และ 2) ขาดทรัพยากรทางการบริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ยุติธรรมชุมชน อย่างเช่น การไม่เข้าร่วมประชุมศูนย์ และการมีงานทับซ้อนกันหลาย ๆ หน่วยงานซึ่งจะส่งผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการปฏิบัติงานที่ล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “... คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ เป็นผู้นำชุมชนซึ่งมีภารกิจอื่นที่จะต้องดำเนินการด้วยทำให้ไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานศูนย์ยุติธรรมชุมชนอย่างเต็มที่ เช่น ไม่สามารถมานั่งประจำศูนย์ฯ ได้ และบางครั้งไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมของศูนย์ฯ ได้ จึงทำให้การดำเนินงานขับเคลื่อนศูนย์ฯ ยังไม่สามารถทำได้เต็มที่” (ยุติธรรมจังหวัด, 6 มิถุนายน 2568) หรือ “...ผู้ใหญ่บ้าน นายกหรือสมาชิกเทศบาล พวกเขาจะมีเวลาให้ศูนย์ฯ น้อยมาก การวางแผนเลยกลายเป็นเรื่องที่ทำแบบเร่งรีบ หรือบางครั้งไม่มีการประชุมวางแผนเลยก็มี” (นิติกร, 6 มิถุนายน 2568)

2) ขาดทรัพยากรทางการบริหาร

ปัญหาด้านทรัพยากรของศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่ไม่เพียงพอ หรือการได้งบประมาณที่จำกัดของศูนย์ยุติธรรมชุมชน หรือบุคลากรในการปฏิบัติงานน้อยกว่าจำนวนผู้มาใช้บริการเลยส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในเรื่องการรับเรื่องของศูนย์ยุติธรรมชุมชนมารับเรื่องการบริการเลยทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าเพราะบุคลากรไม่มีความรู้ในเรื่องศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นในการบริการของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาที่เป็นเฉพาะทาง สุดท้ายกิจกรรมต้องยกเลิก” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...สมาชิกเครือข่ายและบุคคลที่เกี่ยวข้องศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีไม่เพียงพอ และยังขาดความรู้ที่แท้จริงในด้านกฎหมายหรือขาดเจ้าหน้าที่บริการในด้านกฎหมาย เพราะบางคนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเป็นเพียงชาวบ้านผู้นำ

ชุมชนที่ไม่ได้จับด้านกฎหมายมาโดยตรง” (สมาชิกเครือข่ายศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...งบประมาณและอุปกรณ์มีจำกัด และยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568)

6.1.2 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาการปฏิบัติงานในขั้นตอนขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การขาดความเข้าใจในแผนของผู้ปฏิบัติงาน และ 2) การประสานงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การขาดความเข้าใจในแผนงานของผู้ปฏิบัติงาน

การไม่เข้าใจในแบบแผนของศูนย์ยุติธรรมชุมชน การขาดความชำนาญในเรื่องการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตามคู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ยุติธรรมชุมชนภายใต้อำนาจขอบเขตที่กำหนดไว้ตามกฎหมายของหน่วยงานนั้นๆ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...การดำเนินการตามกรอบภารกิจ 5 ด้านของศูนย์ฯ ยังไม่สามารถดำเนินการอย่างเต็มที่ คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังขาดความชำนาญในการรับเรื่อง โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือในการรับเรื่อง ” (ยุติธรรมจังหวัด, 6 มิถุนายน 2568) หรือ “...หลัก ๆ คือ ความล่าช้าในการรับเรื่องร้องเรียนต่างๆ โดยหลักๆ อาจจะเนื่องจากขั้นตอนของศูนย์ยุติธรรมเอง ” (ประชาชน, 5 มิถุนายน 2568)

2) การประสานงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

การประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมด้วยศูนย์ยุติธรรมชุมชนนั้นบางครั้งก็เกิดความล่าช้า อาจใช้เวลานานในการเข้ามาใช้บริการศูนย์ยุติธรรมชุมชน จึงทำให้ประชาชนที่จะเข้ามาใช้บริการที่ต้องทำร่วมกันหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นส่วนของเทศบาลเองหรือในส่วนของชุมชนในพื้นที่เทศบาลนครสงขลาที่ต้องร่วมมือกันมีการประสานงานในการปฏิบัติงานเพื่อที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนนั้นราบรื่น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...การประสานงานระหว่างหน่วยงานบางครั้งไม่ค่อยลงตัว โดยเฉพาะบางที่ที่ต้องส่งต่อเรื่องไปยังหน่วยงานภายนอก อาจใช้เวลานาน และทำให้ประชาชนรู้สึกไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ” (ประชาชน, 4 มิถุนายน 2568) หรือ “...แม้มีแผน แต่ปัญหาก็คือไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำที่จะคอยประสานงานหรือดำเนินกิจกรรมตามแผนได้อย่างต่อเนื่อง ” (นิติกร, 6 มิถุนายน 2568)

6.1.3 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาการปฏิบัติงานในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) แผนงานที่ไม่ชัดเจน และ 2) การตัดสินใจที่ล่าช้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แผนงานที่ไม่ชัดเจน

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาขาดการวางแผนระยะยาวในเรื่องของการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการช่วยเหลือประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือ เลยส่งผลให้งานด้านยุติธรรมชุมชนนั้นไม่มีบทบาทสำคัญในหน่วยงานเทศบาลนครสงขลาจึงทำให้ประชาชนไม่มาใช้บริการ และยังมีความล่าช้าไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเทศบาลนครสงขลา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...ขาดการวางแผนระยะยาว (3-5 ปี) ซึ่งเป็นแนวทางต่อการพัฒนาศูนย์ฯ ให้ศูนย์ฯ ขาดทิศทางการเติบโตอย่างยั่งยืน ” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...แผนงานส่วนใหญ่เป็นแบบปีต่อปี ขึ้นอยู่กับงบประมาณหรือโครงการที่ได้รับการสนับสนุนชั่วคราว ขาดการวางแผนงานระยะยาว ” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568)

2) การตัดสินใจที่ล่าช้า

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา มีการตัดสินใจที่ล่าช้า หรือใช้เวลานานในการปฏิบัติงานทางออกในการไกล่เกลี่ยเพราะเป็นหน่วยงานท้องถิ่น จึงไม่กล้าตัดสินใจทางออกให้กับประชาชนที่จะมาใช้บริการเลย จำเป็นจะต้องส่งอำนาจหน้าที่ให้หน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะเป็น ยุติธรรมจังหวัด หรือเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยจึงทำให้บทบาทสำคัญของหน่วยงานยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาไม่ค่อยมีบทบาทสำคัญกับการให้บริการประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...กรณีที่ต้องส่งต่อเรื่องไปยังหน่วยงานภายนอก อาจใช้เวลานาน และทำให้ประชาชนรู้สึกไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...กรรมการบางคนแม้จะเคยอบรมแล้ว แต่ยังไม่มั่นใจในขั้นตอนการรับเรื่องหรือให้คำแนะนำ จึงเลือกที่จะส่งต่อให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัดแทนที่ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และทำให้บทบาทของศูนย์ฯ ลดลงในสายตาประชาชน” (นิติกร, 6 มิถุนายน 2568)

6.1.4 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการแก้ไขปัญหา

ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาการปฏิบัติงานในขั้นตอนการแก้ไขปัญหา ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1) ขาดการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง และ 2) การแก้ปัญหาที่ไม่ตรงประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขาดการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ยังไม่มีการแก้ปัญหาที่ประชาชนต้องการ ยังขาดการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมาใช้บริการศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการแก้ปัญหของประชาชนในชุมชนเทศบาลนครสงขลา ทำให้ประชาชนไปใช้บริการหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐแทน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “... ยังไม่เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาที่แท้จริงเลยนะ” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...ถ้ากลับมามีปัญหาอีกเราก็ต้องเริ่มใหม่ เหมือนไม่มีบทเรียนให้เรียนรู้หรือตัวอย่าง อีกอย่างคือเราก็ไม่ได้มีการพูดคุยกันในเรื่องยุติธรรมชุมชน” (ผู้ใหญ่บ้าน, 8 มิถุนายน 2568)

2) การแก้ปัญหาที่ไม่ตรงประเด็น

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ยังแก้ปัญหาที่ไม่ตรงประเด็นกับความต้องการของชาวบ้านในเขตเทศบาลนครสงขลา การไกล่เกลี่ยหรือผู้ที่ทำหน้าที่ติดตามผลการไกล่เกลี่ยไม่เข้าใจในประเด็นปัญหาหรือไม่ได้ติดตามผลการไกล่เกลี่ยอย่างต่อเนื่องจึงทำให้การปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนไม่ประสบความสำเร็จเลยส่งผลให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา มีบทบาทน้อยลงในการเลือกใช้บริการของประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครสงขลา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...เราก็ไปไกล่เกลี่ย พอเรื่องเจียบก็จบ ไม่ได้ตามต่อว่าสถานการณ์เป็นยังไงบ้าง หรือถ้ากลับมามีปัญหาอีกเราก็ต้องกลับไปไกล่เกลี่ย อีกอย่างคือเราก็ไม่ได้มีการพูดคุยกันเองในคณะกรรมการของเรา” (ผู้ใหญ่บ้าน, 8 มิถุนายน 2568) หรือ “...ความต้องการของชาวบ้านในชุมชน แตกในอีกหลาย ๆ ปัญหาที่มีความล่าช้า ไม่ตรงจุดก็อยากให้มีการปรับปรุงใหม่” (ประชาชน, 4 มิถุนายน 2568) หรือ “...ชาวบ้านบางส่วนยังไม่เข้าใจว่า ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถช่วยในเรื่องใดได้บ้าง ทำให้ไม่กล้าเข้ามาใช้บริการ หรือยังมีความกลัวในกระบวนการยุติธรรมอยู่” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568)

6.2 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

6.2.1 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการวางแผน

ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการวางแผน ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และ 2) เพิ่มทรัพยากรของศูนย์ยุติธรรมชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนจะต้องเพิ่มการมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงบริบทของหน่วยงาน โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในด้านต่างๆ อย่างเช่น ผ่านสื่อออนไลน์ โบรชัวร์ หรือที่ว่าการเทศบาลนครสงขลา เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการให้ปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...ให้มีการประกาศเรียก คณะกรรมการมาประชุมหารือและหาแนวทางให้ทราบโดยทั่วกันภายในชุมชนทุกชุมชน” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...ควรเริ่มจากผู้บริหารหน่วยงานลงไปคลุกคลีกับประชาชนและหน่วยงานปฏิบัติเพื่อรับทราบปัญหาด้วยตนเอง เป็นการทำงานเชิงรุกที่ไม่รอให้ประชาชนเข้ามาหาที่สำนักงาน” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568)

2) เพิ่มทรัพยากรของศูนย์ยุติธรรมชุมชน

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนยังขาดทรัพยากรต่างๆที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนราบรื่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของหน่วยงาน หรือ ช่วยเพิ่มความเร็วในการให้บริการของประชาชนที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้ประชาชนมาใช้บริการศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...ภาครัฐมีงบประมาณที่เพียงพออยากจะให้รายได้บุคลากรเพิ่มขึ้นอาจจะ บวกเพิ่มจากฐานเงินเดือน หรือเป็นครั้งคราวจากที่ได้ลงพื้นที่ปฏิบัติ เพื่อเป็นกำลังใจสำคัญให้เจ้าหน้าที่มี กำลังใจในการ ปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น” (นิติกร, 6 มิถุนายน 2568) หรือ “...จัดหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านประจำสำนักงานโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสลับกับการตั้งงบประมาณเพื่อจัดสรรทรัพยากรเพิ่มขึ้น” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568)

6.2.2 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการนำไปสู่การปฏิบัติ

ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการนำไปสู่การปฏิบัติ ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจ และ 2) การประสานงานที่ดี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) สร้างความรู้ความเข้าใจ

การขาดความเข้าใจในหน่วยงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา ประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องการความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเข้ามาใช้บริการของศูนย์ หรือไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ยุติธรรมชุมชนโดยตรงที่ยังขาดความรู้ในการความเข้าใจในการปฏิบัติงานเลยเกิดการเสนอแนะให้ควรมีการปรับปรุงเพิ่มความรู้ให้กับประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ยุติธรรมชุมชนต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...อยากให้จัดการอบรมข้อกฎหมายให้ชาวบ้านได้ทราบโดยทั่วกันเดือนละ 1 ครั้ง โดยผู้เกี่ยวข้องผู้นำ ชุมชน กำนัน ไหล่บ้าน โดยมีวิทยากร ของหน่วยให้ความรู้ และทำความเข้าใจข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้เข้าใจป้องกันการลดกระทำให้เกิดในชุมชนของเรา ได้มากยิ่งขึ้น อาจจะมีจัดประชุมขอความร่วมมือให้เข้าร่วมเป็นต้น” (ประชาชน, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...ควรเพิ่มความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดย

การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานทั้งเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและท้องถิ่น รวมทั้งผู้นำชุมชน” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568)

2) การประสานงานที่ดี

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลายังการขาดการประสานงานที่ดีกับคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนหรือขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่จะช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน หรือ เมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ความรู้หรือความเข้าใจ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆทำให้การหาทางออกให้กับประชาชนมีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...จัดเวทีประชาคมหรือฟังเสียงประชาชน แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นตัวตั้งต้นในการจัดทำแผนงานทั้งแผนประจำปีและแผนระยะยาวเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของประชาชน” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...ควรปรับปรุงเรื่องกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้เร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568)

6.2.3 แนวทางในการแก้ปัญหการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการแก้ปัญหการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน และ 2) เพิ่มการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนยังขาดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน เพราะเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่น อาจเกิดการเลือกปฏิบัติได้เนื่องจากมีการแทรกแซงอำนาจกันในชุมชนเพราะคณะกรรมการต่าง ๆ ก็มาจากผู้มีอำนาจในชุมชน เช่น นายกเทศบาล หรือ ผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้นหน่วยงานจะต้องฟังประชาชนและมีความเป็นกลางในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มความสำเร็จและปรับปรุงศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...ความเชื่อมั่นโดยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ต้องมีความโปร่งใส ให้ความเป็นธรรมและเท่าเทียมทั้งสองฝ่ายหรือการไม่เลือกปฏิบัติต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และในกรณีมีค่าเสียหายให้ผู้ถูกระทำได้รับความเป็นธรรมโดยไม่ถูกแทรกแซงจากผู้มีอำนาจในชุมชนเป็นไปอย่างสมานฉันท์” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...การสร้างควมไว้วางใจในหน่วยงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความไว้วางใจในประชาชน โดยการทำงานอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม ยุติธรรมกับทุกฝ่าย” (ประชาชน, 5 มิถุนายน 2568)

2) เพิ่มการประเมินผลการปฏิบัติงาน

จะต้องมีแนวทางที่จะต้องเพิ่มการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความคืบหน้าในเรื่องของการช่วยเหลือประชาชน หรือความคืบหน้าของแผนงานการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ได้จัดทำขึ้นมา เพื่อสร้างความไว้วางใจกับประชาชนที่จะมาใช้บริการในหน่วยงานศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาจะทำให้การเข้าถึงศูนย์ยุติธรรมชุมชนได้ง่ายกว่าเดิมมีจำนวนผู้มาใช้บริการมากขึ้นและจะทำให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...ตัวชี้วัดที่ดีควรเป็นลักษณะของ Bottom up ที่เกิดจากการรับฟังเสียงของประชาชนและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ไม่ใช่ top down ที่เกิดจากผู้บริหารระดับสูงที่ไม่ได้มองเห็นปัญหาที่แท้จริงของประชาชน” (นักวิชาการ, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...พัฒนาการ

ปฏิบัติงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความสามารถทำงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนด้านเดียว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ และลดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน” (นิตกร, 6 มิถุนายน 2568)

6.2.4 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการแก้ไขปัญหา

ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการแก้ปัญหาปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการแก้ไขปัญหาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การดำเนินงานตามแผน และ 2) การแก้ปัญหาที่ตรงประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การดำเนินงานตามแผน

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาจะต้องมีการปฏิบัติงานตามแผนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศูนย์ให้มีความก้าวหน้า เช่น ขยายที่ตั้งของศูนย์ฯ ไปยังจุดอื่นด้วย เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน และการให้บริการประชาชน เช่น ตั้ง ณ ที่ทำการกำนัน / มัสยิด เป็นต้น เพื่อเพิ่มการเข้ามาใช้บริการศูนย์ยุติธรรมของประชาชนให้มากขึ้น และจะต้องจัดทำแผนการปฏิบัติงานข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเทศบาลนครสงขลาเพื่อจะได้ทราบปัญหาที่แท้จริงจะได้ทำแผนการปฏิบัติงานให้คล้องกับความต้องการของประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการนำแผนมาใช้ให้มีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าไปถึงการบริการของศูนย์ยุติธรรมชุมชน เพื่อสามารถนำแผนปฏิบัติงานมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...ศูนย์ยุติธรรมชุมชนต้องขยายที่ตั้งของศูนย์ฯ ไปยังจุดอื่นด้วย เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน และการให้บริการประชาชน เช่น ตั้ง ณ ที่ทำการกำนัน / มัสยิด เป็นต้น” (ยุติธรรมจังหวัด, 6 มิถุนายน 2568)

2) การแก้ปัญหาที่ตรงประเด็น

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลายังขาดการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็นให้กับประชาชนในพื้นที่ให้ตรงจุด อย่างเช่นการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานการเข้าใจในวัฒนธรรมในแต่ละเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบในเขตยุติธรรมชุมชน เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถและความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ยุติธรรมชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กล่าวว่า “...แก้ปัญหาเป็นแบบรายบุคคล บางกรณี ปัญหาสามารถแก้ไขได้ตรงจุด รวดเร็วมีประสิทธิภาพ ตามความต้องการของชาวบ้านในชุมชน” (ประชาชน, 5 มิถุนายน 2568) หรือ “...ควรอบรมให้ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและท้องถิ่น รวมทั้งผู้นำชุมชนเพื่อให้มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนมีความเข้าใจจะได้ไม่คาดเคลื่อน” (สมาชิกเครือข่ายศูนย์ยุติธรรมชุมชน, 6 มิถุนายน 2568)

7. สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปพร้อมอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ข้อ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

7.1 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

7.1.1 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการวางแผน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการวางแผน คือ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานยุติธรรมชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) ซึ่งเสนอว่าการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพควรเริ่มตั้งแต่การร่วมตัดสินใจและร่วมวางแผน หากประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ย่อมทำให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของพื้นที่

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดบันไดการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรพัฒนาไปสู่ระดับการเป็นหุ้นส่วนในการตัดสินใจร่วมกับภาครัฐ จึงจะทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนยศ ยันตะนะ และคณะ (2561) ที่พบว่าสภาพปัญหาของการบริหารเครือข่ายยุติธรรมชุมชน แบบมีส่วนร่วม คือ สมาชิกเครือข่ายบางส่วนขาดการทำงานเป็นทีมและขาดความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลายังประสบปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางการบริหาร ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะการมอบหมายงานให้แก่ผู้ที่ขาดความรู้ด้านยุติธรรมชุมชน ส่งผลให้การให้บริการเกิดความล่าช้าและประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของศูนย์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุณีย์ กัลละจิตร และคณะ (2544) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ งบประมาณไม่สอดคล้องกับภารกิจ และการขาดกฎหมายรองรับการดำเนินงาน ทั้งนี้ หากศูนย์ยุติธรรมชุมชนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอควบคู่กับการเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน จะช่วยให้การดำเนินงานตามภารกิจทั้ง 5 ด้านของศูนย์ยุติธรรมชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

7.1.2 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาในขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ เกิดจากเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ แนวทางการดำเนินงาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมชุมชน อีกทั้งยังขาดความชำนาญในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามคู่มือการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างศูนย์ยุติธรรมชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีความล่าช้า โดยเฉพาะกรณีที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ส่งผลให้การให้บริการประชาชนและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งไม่เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิด ยุติธรรมชุมชน (Community Justice) ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานของรัฐในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ โดยการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนจะเกิดประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อทุกภาคส่วนมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และสามารถประสานความร่วมมือกันได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องดำเนินการโดยผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความรู้ ความสามารถ ความเป็นกลาง และปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น หากผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้หรือทักษะในการไกล่เกลี่ย ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพของการระงับข้อพิพาทและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อศูนย์ยุติธรรมชุมชน

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐธินิชา ขวนประเสริฐ (2558) ที่พบว่าเจ้าหน้าที่ไกล่เกลี่ยยังขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยังสะท้อนว่าการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน จะช่วยให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถดำเนินการกิจทั้ง 5 ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

7.1.3 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน คือ การขาดระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้การช่วยเหลือประชาชนและการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนยังไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง

การตัดสินใจในบางกรณียังมีความล่าช้า เนื่องจากต้องประสานงานหรือส่งเรื่องไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจ ส่งผลให้บทบาทของศูนย์ยุติธรรมชุมชนลดลง และประชาชนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการเข้ามาใช้บริการ

ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming (2004) ซึ่งอธิบายว่าขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) เป็นกระบวนการสำคัญในการประเมินผลการดำเนินงาน เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมาย และค้นหาข้อบกพร่องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง หากองค์กรขาดระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วีระพงษ์ บึงไกร และอริกา ผลไม้ (2563) ที่พบว่าศูนย์ยุติธรรมชุมชนยังประสบปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ และข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทำให้การดำเนินงานตามภารกิจทั้ง 5 ด้านยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้ การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน และยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง

7.1.4 ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาในขั้นตอนการแก้ไขปัญหา คือ การแก้ไขปัญหายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ขาดการติดตามผลหลังการให้บริการ และยังไม่มี การสร้างแรงจูงใจหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงบทบาทของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนเลือกใช้ บริการจากหน่วยงานภาครัฐอื่นแทน และทำให้บทบาทของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในฐานะกลไกการอำนวยความสะดวกยุติธรรมระดับ ชุมชนลดลง

ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ของ Zehr (2002) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเยียวยาความเสียหาย การมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลกระทบ ผู้กระทำผิด และชุมชน รวมทั้งการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของทุกฝ่าย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาของศูนย์ยุติธรรมชุมชนจึงไม่ควรสิ้นสุดเพียง การระงับข้อพิพาท แต่ควรมีการติดตามผล รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การให้บริการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การดำเนินงานด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทควรสอดคล้องกับหลักการของ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่มุ่งส่งเสริมการระงับข้อพิพาทด้วยความสมัครใจ ความเป็นกลาง และความเป็นธรรม อันจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ ประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมชุมชน

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของธิดา หิรัญคำ (2558) ที่เสนอให้สร้างความร่วมมือระหว่าง เครือข่ายยุติธรรมชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อมรเทพ ไหมมา (2563) ที่พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างแท้จริง รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐธัญญา ขวนประเสริฐ (2558) ที่เสนอให้พัฒนาศักยภาพของผู้ไกล่เกลี่ยและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความ ต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ หากศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถนำผลการติดตามประเมินผลมาปรับใช้ในการ พัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในระดับชุมชน และสามารถ ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

7.2 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

7.2.1 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการวางแผน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการวางแผน ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้รับทราบ ทราบถึง และช่องทางการให้บริการของศูนย์ยุติธรรมชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและสามารถเข้าถึงบริการได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวีระพงษ์ บึงไกร และ อริกา ผลไม้ (2563) ที่เสนอว่าควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านยุติธรรม ทั้งการประชุมหารือ การป้องกัน อาชญากรรม และกิจกรรมของกระบวนการยุติธรรมในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของโสภิตา ชุมณี (2556) ที่เสนอว่าควรพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์และการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเกิดการรับรู้และเข้าถึง บริการของศูนย์ยุติธรรมชุมชนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนควรได้รับการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามภารกิจที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพงศ์ ปัทมโรจน์ และ สุวิชา เป้าอารีย์ (2558) ที่เสนอให้ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณและสร้างแรงจูงใจแก่เครือข่ายยุติธรรมชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของอมรเทพ ไหมมา (2563) ที่พบว่างบประมาณและทรัพยากรยังเป็นข้อจำกัดสำคัญของการดำเนินงาน

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) ที่เสนอว่าการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพควรครอบคลุมการร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วม ประเมินผล ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Arnstein (1969) ที่เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ กำหนดแผนงานและตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ จะช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมจากการรับรู้ข้อมูลไปสู่การเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มากยิ่งขึ้น

7.2.2 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการนำแผน ไปสู่การปฏิบัติ ควรส่งเสริมการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และภารกิจของศูนย์ยุติธรรมชุมชนแก่ ประชาชน คณะกรรมการศูนย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและประชาชนสามารถ เข้าถึงบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโสภิตา ชุมณี (2556) ที่เสนอว่าควรส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมี ความรู้และมีบทบาทในการร่วมแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชน เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นกลไก สำคัญในการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของอมรเทพ ไหมมา (2563) ที่เสนอให้พัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการประสานความร่วมมือระหว่างศูนย์ยุติธรรมชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ตลอดจนพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ

ณาทิพ เกสสมบุรณ์ (2556) ที่เสนอให้พัฒนาศักยภาพผู้ประสานงานเครือข่ายยุติธรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด ยุติธรรมชุมชน (Community Justice) ที่มุ่งเน้นการทำงานแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับพื้นที่ และยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ผู้ไกล่เกลี่ยควรมีความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

7.2.3 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐธิดา ชวนประเสริฐ (2558) ที่เสนอว่าควรพัฒนาทักษะของผู้ไกล่เกลี่ยและสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เพื่อลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ

นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธนิดา หิรัญคำ (2558) ที่เสนอว่าการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้สามารถตรวจสอบความโปร่งใสของการดำเนินงาน และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming (2004) ซึ่งอธิบายว่าขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) มีบทบาทสำคัญในการประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหา และนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากศูนย์ยุติธรรมชุมชนมีระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างยั่งยืน

7.2.4 แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในขั้นตอนการแก้ไขปัญหา ควรขยายการให้บริการไปยังพื้นที่สำคัญของชุมชน เช่น ที่ทำการกำนัน มัสยิด หรือศูนย์ชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการของศูนย์ยุติธรรมชุมชน พร้อมทั้งจัดทำแผนการดำเนินงานที่อ้างอิงจากปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเรียวรุ่ง บุญเกิด (2557) ที่เสนอว่าการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การกำหนดแผนงานที่ชัดเจน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย จะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ควรพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านกฎหมาย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสื่อสารกับประชาชน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวีระพงษ์ บึงไกร และอวิกา ผลไม้ (2563) ที่เสนอให้จัดอบรมคณะกรรมการศูนย์

ยุติธรรมชุมชนอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับกฎหมายในชีวิตประจำวัน หลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ของ Zehr (2002) ที่มุ่งเน้นการเยียวยาความเสียหาย การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มากกว่าการยุติข้อพิพาทเพียงอย่างเดียว ดังนั้น หากศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถนำผลการติดตามประเมินผลมาปรับปรุงการดำเนินงาน ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ย่อมทำให้การแก้ไขปัญหา มีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนอย่างเพียงพอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน และลดความล่าช้าในการดำเนินงาน

8.1.2 ควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศูนย์ยุติธรรมชุมชนให้มีความชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

8.1.3 ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและเครือข่ายยุติธรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านกฎหมาย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.4 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนากิจการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน การประยุกต์ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในระดับชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้เป็น ต้นแบบในการพัฒนาศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลนครสงขลาควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาท การกิจ และบริการของศูนย์ผ่านสื่อออนไลน์ สื่อชุมชน และกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ควรพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างศูนย์ยุติธรรมชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาคประชาชน ให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.2.3 ควรกำหนดระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากิจการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละบริบทพื้นที่

8.3.2 ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสังเคราะห์เป็นต้นแบบการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8.3.3 ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน และนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กานต์สินี งามอาจ และจันทราทิพย์ สุขุม. (2564). การมีส่วนร่วมของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการสร้างโอกาสพื้นที่ผู้พ้นโทษ กลับคืนสู่สังคม. http://www2.huso.tsu.ac.th/ncom/csd/csdful_pdf/f275.pdf
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2550). ยุติธรรมชุมชน: บทบาทการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยชุมชนเพื่อชุมชน. โครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จรินทร์พร ทรัพย์ตรึงศรีคุณ และณัฐ นารินทร์. (2561). การพัฒนารูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน [รายงานวิจัย]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1251>
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2556). ระบบยุติธรรมและยุติธรรมทางเลือก: แนวการวิเคราะห์เชิงสังคมศาสตร์. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณภาพิพ เกสสมบุญ. (2556). รูปแบบการพัฒนาความรู้ผู้ประสานงานจัดการเครือข่ายยุติธรรมชุมชนแก้ไขความขัดแย้งเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 6(3), 119–134. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JTJS/article/view/246158>
- ณัฐธินิชา ขวนประเสริฐ. (2558). ปัญหาอุปสรรคของเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท: กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ไกล่เกลี่ยของศูนย์ยุติธรรมชุมชน อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ณัฐพงศ์ ปัทมโรจน์ และสุวิชา เป้าอารีย์. (2558). ทูตของสังคมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: กรณีศึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชนพนมสารคาม. Veridian E-Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 392–407. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/40213>
- เทศบาลนครสงขลา. (2564, 6 กรกฎาคม). บทบาทภารกิจของศูนย์ยุติธรรมชุมชน เทศบาลนครสงขลา. <https://www.songkhla-city.go.th/2020/news/detail/11530>
- ธนยศ ยันตะนะ, นวสันต์ วงศ์ประสิทธิ์, ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ และปรกรณ์ มณีปรกรณ์. (2561). รูปแบบการบริหารเครือข่ายยุติธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วม. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(2), 69–76. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arua/article/view/167486>
- ธนิดา หิรัญคำ. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในเครือข่ายยุติธรรมชุมชน: กรณีศึกษายุติธรรมชุมชนตำบลบ้านซ้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 6(2), 314–322. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/54939>
- พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562.
- เรียวรุ่ง บุญเกิด. (2557). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: กรณีศึกษา สำนักงานยุติธรรมจังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].

- วีระพงษ์ บึงไกร และอริกา ผลไม้. (2563). ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนระดับตำบลในจังหวัด เชียงราย. ศูนย์ยุติธรรมจังหวัดเชียงราย.
- สุนีย์ กัลยาจิตร และคณะ. (2544). การติดตามประเมินผลงานยุติธรรมชุมชน. สันทติกิจ พรันตัง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 23). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร, สุไรยา หนิเร, มูฮำหมัดราฟิร มะเก็ง, มาหะมะดารี แวโนะ และโชคชัย ศุภภิญโญ. (2559). การปฏิรูป กระบวนการยุติธรรมชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- โสภิตา ชุมณี. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมชุมชน: กรณีศึกษาตำบลปะกาสะรัง อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี [รายงานวิจัย].
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2563). คู่มือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562.
- อมรเทพ ไหมมา. (2563). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต].
- อาภากร ชุมสาย และอรนันท กัลณบุตร. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศึกษา กรณีศูนย์ยุติธรรมตำบลหนองโก จังหวัดขอนแก่น. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 12(2), 27–42. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JTJS/article/view/247025>
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Clear, T. R., & Karp, D. R. (1999). *The community justice ideal: Preventing crime and achieving justice*. Westview Press.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity*. *World Development*, 8(3), 213–235. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0305750X8090011X?via%3Dihub>
- Creswell, J. W. (2007). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Sage.
- Deming, W. E. (2004). *The new economics for industry, government, education* (2nd ed.). MIT Press.
- Geldenhuys, M., Łaba, K., & Venter, C. M. (2014). Meaningful work, work engagement and organisational commitment. *SA Journal of Industrial Psychology*, 40(1), 1–10. <https://doi.org/10.4102/sajip.v40i1.1098>
- Zehr, H. (2002). *The little book of restorative justice*. Good Books.
- Milliman, J., Czaplewski, A. J., & Ferguson, J. (2003). Workplace spirituality and employee work attitudes: An exploratory empirical assessment. *Journal of Organizational Change Management*, 16(4), 426–447. <https://doi.org/10.1108/09534810310484172>
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2016). *Management* (13th ed.). Pearson Education.

The 8th National Academic Conference and the 5th International Academic Conference on Humanities and Social Sciences

“The Stance and Position of Thai Society in an Imbalanced World”

กลุ่มสังคมศาสตร์

(S)3

th

ANIVERSARY

9 บทความ

รหัสบทความ

3-S02

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)
 ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
 Public Satisfaction with Healthcare Services of Sub-district Health Promoting Hospitals
 in Mueang Songkhla District Following the Transfer of Responsibilities to Songkhla
 Provincial Administrative Organization

สุภาทิพย์ เต๊ะบุ๋¹, กุลกันยา มุเส๊ะ², อับดุลเลาะ สาหลี³, ณัฐวรา ปรีชา⁴ และ กรณิภา ศรีวรรณไพศาล^{5*}

^{1,2,3,4,5} สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของรพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนผู้ใช้บริการจำนวน 395 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายร่วมกับการจัดสรรโควตาตามสัดส่วนประชากรจริง เครื่องมือที่วิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ F-test โดยทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffé หรือ Games-Howell ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย ที่ทำให้ความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ และประวัติการใช้บริการรพ.สต. ($p < .01$) รวมถึงเพศ อายุ อาชีพ และการรับรู้ถึงการถ่ายโอนภารกิจ ($p < .05$) ส่วนสถานภาพพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์รายคู่พบว่า 1) อายุและอาชีพ ไม่พบคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 2) ระดับการศึกษา พบคู่แตกต่างกัน 2 คู่ คือ กลุ่มประถมศึกษาและกลุ่มมัธยมศึกษา แตกต่างกับกลุ่มอนุปริญา 3) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ พบคู่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม 1-5 ปี กับกลุ่มมากกว่า 5 ปีขึ้นไป 4) ประวัติการใช้บริการ พบคู่แตกต่างกัน 2 คู่ คือ กลุ่มใช้ประจำทุกเดือนและกลุ่มใช้ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป แตกต่างกับกลุ่มใช้ 4-5 เดือนครั้ง และ 5) สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ พบคู่แตกต่างกัน 8 คู่ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นระหว่างรพ.สต.บ้านนาบ้องและรพ.สต.บ้านท่าไทร เมื่อเปรียบเทียบกับรพ.สต.แห่งอื่นในพื้นที่

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของประชาชน, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, การถ่ายโอนภารกิจ, องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

* Corresponding author

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the satisfaction levels of people toward the services provided by Subdistrict Health Promoting Hospitals (SHPHs) in Mueang Songkhla District following the transfer of responsibilities to Songkhla Provincial Administrative Organization, categorized by personal factors, contextual experience factors, and policy perception factors. The sample consisted of 395 service users at the transferred SHPHs, selected using simple random sampling combined with proportional quota allocation based on the actual population. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test and F-test (One-Way ANOVA). Pairwise comparisons were performed using Scheffé's method or the Games-Howell test where significant differences were found. The results revealed that overall public satisfaction was at a high level. Hypothesis testing indicated that personal factors and contextual experience and policy perception factors causing statistically significant differences in satisfaction levels were education level, duration of residence in the community, the specific healthcare facility attended and service history at the SHPHs ($p < .01$), as well as gender, age, occupation, and perception of the mission transfer ($p < .05$). Conversely, marital status showed no significant difference. Post-hoc pairwise analysis yielded the following findings: 1) no significant pairwise differences were found regarding age and occupation; 2) two pairs differed significantly in education level, namely the primary school and secondary school groups compared to the diploma group; 3) a significant difference in residence duration was found between the 1–5 years group and the over 5 years group; 4) two pairs differed significantly in service history, specifically the monthly users and those using services for 6 months or more compared to those using services once every 4–5 months; and 5) eight pairs differed significantly regarding the attended facility, with most differences occurring between Ban Na Pong SHPH and Ban Tha Sai SHPH compared to other SHPHs in the area.

Keywords: Public Satisfaction, Subdistrict Health Promoting Hospital, Transfer of Responsibilities, Songkhla Provincial Administrative Organization

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การกระจายอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินเป็นนโยบายสำคัญของรัฐไทยที่เริ่มดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมภายหลังการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการรวมศูนย์อำนาจจากส่วนกลาง เสริมสร้างบทบาทและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

หนึ่งในภารกิจสำคัญภายใต้การกระจายอำนาจด้านสาธารณสุข คือ การถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จากกระทรวงสาธารณสุขไปสู่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิให้มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ได้อย่าง

เหมาะสมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการถ่ายโอนภารกิจนี้จะเป็โอกาสสำคัญในการปฏิรูประบบสาธารณสุข แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งในด้านทัศนคติ บุคลากร งบประมาณ และระบบกำกับมาตรฐาน (สสир เทพตระการพร และคณะ, 2566) ตลอดจนการปรับระบบการบริหารจัดการสาธารณสุขให้สอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องและคุณภาพของการให้บริการในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน ภาพรวมประเทศ (ณ 14 ก.ค. 2568) มี รพ.สต. ถ่ายโอนแล้วร้อยละ 46.15 (4,559 แห่ง) และยังไม่ถ่ายโอนร้อยละ 53.85 (5,318 แห่ง) โดยมี อบจ. ที่รับโอนครบ 100% จำนวน 16 แห่ง และไม่รับโอนเลย 13 แห่ง (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2568)

ในบริบทของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2568 มี รพ.สต. ทั้งสิ้นจำนวน 175 แห่ง โดยมีการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 23 แห่ง และในปี พ.ศ. 2567 จำนวน 26 แห่ง รวมถ่ายโอนแล้วทั้งสิ้น 49 แห่ง สำหรับอำเภอเมืองสงขลาเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มี รพ.สต. ได้รับการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวในระลอกปี พ.ศ. 2567 จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ รพ.สต.เกาะแต้ว, รพ.สต.บ้านทรายขาว, รพ.สต.บ้านนาบ้อง, รพ.สต.บ้านท่าไทร, รพ.สต.ทุ่งหวัง และ รพ.สต.บ้านบ่ออิฐ การถ่ายโอนภารกิจในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการระบบบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิในพื้นที่ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการทำงานของหน่วยบริการและการเข้าถึงบริการของประชาชน (ปริธา แต่อารักษ์ และคณะ, 2568) ต่อมาในปี พ.ศ. 2568 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้ประกาศพักการรับถ่ายโอน รพ.สต. เพิ่มเติม เนื่องจากพบข้อจำกัดและปัญหาในการบริหารจัดการระบบการทำงานภายหลังการรับถ่ายโอน รพ.สต. จำนวน 49 แห่งที่ผ่านมา โดยเฉพาะในประเด็นด้านโครงสร้างการบริหาร ระบบงานภายใน และการสร้างมาตรฐานการให้บริการ สถานการณ์ความไม่แน่นอนเชิงนโยบายและความผันผวนในระยะเปลี่ยนผ่านนี้ ส่งผลให้ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลาซึ่งเป็นพื้นที่ “เขตเมือง” เผชิญกับความท้าทายอย่างยิ่ง เนื่องจากบริบทเขตเมืองมีความสลับซับซ้อนหนาแน่น และประชากรมีความหลากหลายในวิถีชีวิต ประกอบกับการที่อำเภอเมืองสงขลาเป็นพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาลสงขลาซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ขนาดใหญ่ ทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่มีมาตรฐานสูง ส่งผลให้ระดับความคาดหวังที่มีต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูงตามไปด้วย

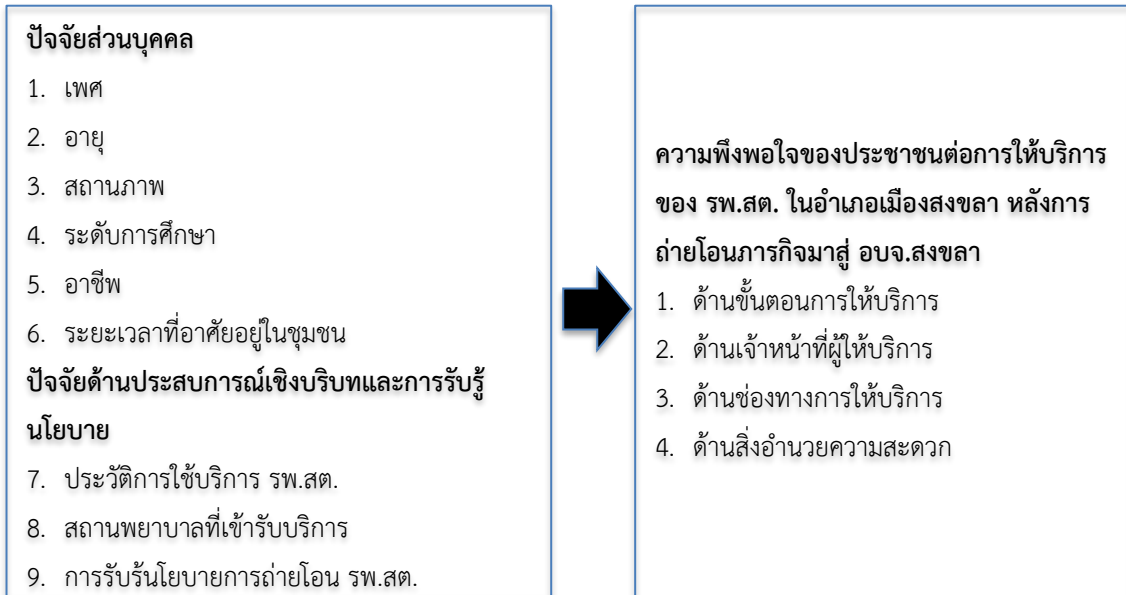
จากบริบทและปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา ภายหลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เพื่อสะท้อนมุมมองของผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สำคัญในการสนับสนุนการปรับกลยุทธ์และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการด้านสาธารณสุขให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอเมืองสงขลา ภายหลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอเมืองสงขลา ภายหลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย) และตัวแปรตาม (ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ 4 ด้าน) ดังนี้

การทบทวนวรรณกรรม

ในการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและคุณภาพการให้บริการ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ทศคติในทางบวก ปฏิกริยาทางจิตวิทยา หรือความรู้สึกอันดีของบุคคลที่เกิดขึ้นเมื่อความต้องการ ความคาดหวัง หรือประสบการณ์จากการเข้าไปมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับการบริการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม (Morse, 1955; Vroom, 1964) ในมิติของการบริการ คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) จึงเป็นดัชนีชี้วัดที่แปรผันตามระดับการตอบสนองความต้องการ โดยเป็นการเปรียบเทียบทางจิตวิทยาระหว่าง “ความคาดหวังที่มีอยู่ก่อนล่วงหน้า” กับ “ประสบการณ์จากการรับบริการที่เกิดขึ้นจริง” (Gronroos, 1990; จิตตินันท์ นันทไพบูลย์, 2551) การรับรู้คุณภาพบริการนี้จะสะท้อนออกมาผ่านองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านช่องทางการให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การประเมินเพื่อวัดระดับความพึงพอใจในระบบบริการสาธารณสุข จำเป็นต้องพิจารณาผ่านองค์ประกอบที่หลากหลาย โดย A day & Andersen (1978, อ้างถึงใน อนงค์ เอื้อวัฒนา, 2542) จำแนกองค์ประกอบไว้ 6 ด้าน ได้แก่ การใช้เวลารอคอย การได้รับการดูแลเมื่อมีความต้องการ ความสะดวกสบายในสถานบริการ การประสานงาน อธิษาคัยของผู้ให้บริการ และคุณภาพของบริการ ขณะที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2547) ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ ผลตอบแทน และสุขภาพกายใจของคนในองค์กร ดังนั้นสรุปได้ว่า มิติสำคัญของความพึงพอใจแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ประกอบด้วย ด้านขั้นตอนการให้บริการที่เน้นความรวดเร็วและชัดเจน ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการที่พิจารณาจากความพร้อมและอริยาธัย ด้านช่องทางการให้บริการที่มุ่งเน้นความสะดวกในการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมเรื่องสภาพแวดล้อมและความสะอาดของสถานที่

คณะผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบวัดความพึงพอใจของประชาชนต่อ รพ.สต. ออกเป็น 4 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านขั้นตอนการให้บริการ ที่เน้นความรวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อน 2) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ที่พิจารณาจากความพร้อม สมรรถนะ และอัธยาศัยในการบริการ 3) ด้านช่องทางการให้บริการ ที่มุ่งเน้นความสะดวกและทั่วถึงในการเข้าถึงระบบสาธารณสุขปฐมภูมิ และ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ครอบคลุมเรื่องสภาพแวดล้อม ความสะดวก ตลอดจนความพร้อมของเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์

2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข

การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือการโอนย้ายอำนาจหน้าที่ สิทธิในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการบริการสาธารณะจากรัฐบาลส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการดูแลกิจการของตนเอง (โกวิทย์ พวงงาม, 2554; ปธาน สุวรรณมงคล, 2554) รูปแบบการถ่ายโอน รพ.สต. มาสู่ อบจ. ในประเทศไทย จัดอยู่ในลักษณะของ “การถ่ายโอนอำนาจ” (Devolution) ที่ต้องผสมรวมทั้งการกระจายอำนาจทางการบริหารและการคลังเข้าด้วยกัน โดยมีกรอบกฎหมายรองรับตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดหลักการ “ภารกิจไป งบประมาณไป ตำแหน่งไป และบุคลากรสมรรถใจ” เพื่อมุ่งยกระดับขีดความสามารถของท้องถิ่นในการบริหารจัดการระบบสุขภาพปฐมภูมิ

เช่นเดียวกับการถ่ายโอนภารกิจ รพ.สต. ไปยัง อบจ.สงขลา มิใช่เป็นเพียงการเปลี่ยนสังกัดในทางธุรการ แต่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการบริหารจัดการสาธารณสุขระดับพื้นที่ (Area-based Health Management) ที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นใช้ความคล่องตัวทางการคลังและการบริหารบุคคลเข้ามาตอบสนองปัญหาของประชาชนได้ตรงจุด อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการถ่ายโอนตามหลักการ “ภารกิจไป งบประมาณไป ตำแหน่งไป” จะเกิดขึ้นจริงหรือไม่นั้น จำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์ผ่านมุมมองของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสงขลา ภายหลังการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าว

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดารินทร์ อู่อรุณ และสวรงค์ เสวตวัฒนา (2568) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์กรบริหารส่วนตำบลลาลี่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านช่องทางการให้บริการได้รับคะแนนสูงสุด ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกได้รับคะแนนน้อยที่สุด ปัจจัยด้านสถานภาพและระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้ความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในขณะที่เพศและรายได้ต่อเดือนไม่มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริญญช ไยยอง และจิระศักดิ์ ทัพพา (2568) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองน้ำใส ภายหลังถ่ายโอนภารกิจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในระดับมาก ปัจจัยด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 และ .05 ตามลำดับ ขณะที่สิทธิการรักษาและจำนวนครั้งในการรับบริการไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของประชาชน

ดวงใจ เป็ลย่นบำรุง และคณะ (2568) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในการรับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยเปรียบเทียบ รพ.สต. สังกัด อบจ. และสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่ 16 จังหวัด พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อ รพ.สต. ที่ถ่ายโอนแล้วในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์บริการที่ได้รับจริงและความพึงพอใจต่อบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนจังหวัดและที่ยังคงสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ไม่มีความแตกต่าง อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดผลลัพธ์ทางสุขภาพ

บางประการในสังกัด อบจ. ยังคงเผชิญความท้าทายและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมอย่างต่อเนื่อง

สสิธร เทพตระการพร และคณะ (2566) ศึกษามุมมองและความคาดหวังของประชาชนต่อการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสู่การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการของ รพ.สต. ที่ถ่ายโอนไปสู่ท้องถิ่นสูงกว่า รพ.สต. ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในทางปฏิบัติ อบท. ยังคงประสบความท้าทายด้านงบประมาณ และระบบฐานข้อมูลการส่งต่อผู้ป่วยที่ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานจากการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ความไม่ไว้วางใจ และความไม่เชื่อใจ

ซินดนัย ทองจินดา และคณะ (2566) ศึกษาคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวโดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ในด้านเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุ หมู่บ้านที่อาศัยอยู่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นัสรียา คีอระ และคณะ (2567) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอกวนเนียง หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอกวนเนียง หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ปัจจัยระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านสถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ และการรับรู้ถึงการถ่ายโอน รพ.สต.จากกระทรวงสาธารณสุขไปยัง อบจ. แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ สมรส อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และประวัติการใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ช่วงปี 2566-2567) ไม่มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (QUANTITATIVE RESEARCH) คณะผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือประชาชนที่เข้าใช้บริการ รพ.สต. ในอำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจมาสู่ อบจ.สงขลาแล้ว ทั้ง 6 แห่ง จำนวนประชากรรวม 28,911 คน คณะผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน กำหนดเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criteria) โดยเลือกผู้เข้าใช้บริการที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีสติภาวะและสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งกลุ่มผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาด้วยตนเองและกลุ่มญาติผู้ดูแลที่เดินทางมาติดต่อประสานงานหรือรับยาแทน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ร่วมกับการจัดสรรโควตาตามสัดส่วนประชากรจริง (Proportional Quota Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนข้อมูลที่สะท้อนข้อเท็จจริงใน รพ.สต. ทั้ง 6 แห่งอย่างทั่วถึง ดังนี้

1.1 รพ.สต.เกาะแต้ว (ประชากร 6,671 คน)	ได้กลุ่มตัวอย่าง 90 คน
1.2 รพ.สต.บ้านทรายขาว (ประชากร 4,351 คน)	ได้กลุ่มตัวอย่าง 60 คน
1.3 รพ.สต.นาบ้อง (ประชากร 5,400 คน)	ได้กลุ่มตัวอย่าง 70 คน

1.4 รพ.สต.บ้านท่าไทร (ประชากร 2,128 คน)	ได้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน
1.5 รพ.สต.ทุ่งหวัง (ประชากร 4,889 คน)	ได้กลุ่มตัวอย่าง 70 คน
1.6 รพ.สต. บ่ออิฐ (ประชากร 5,472 คน)	ได้กลุ่มตัวอย่าง 75 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย และส่วนที่ 3 แบบประเมินระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ 4 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามหลักระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ, ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานสาธารณสุขระดับปฐมภูมิ โดยได้คำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1.00 ครบทุกข้อคำถาม

ความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนในพื้นที่ รพ.สต.บ้านน้อย จำนวน 30 คน เพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ยอมรับทางสถิติ (≥ 0.70) บ่งชี้ว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงสูง พร้อมสำหรับการเก็บข้อมูลจริง จึงประสานพื้นที่เพื่อลงเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลได้รับการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย

3.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายลักษณะประชากรศาสตร์และระดับความพึงพอใจ

3.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบายกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ได้แก่ การทดสอบค่าที (Independent Samples t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (One-Way ANOVA หรือ F-test)

ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะดำเนินการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่เพิ่มเติมด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé's method) หรือ Games-Howell

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	184	46.60
หญิง	211	53.40
อายุ		
ไม่เกิน 20 ปี	6	1.50
21 - 40 ปี	50	12.70
41 - 60 ปี	249	63.00
61 ปีขึ้นไป	90	22.80
สถานภาพ		
โสด	64	16.20
สมรส	205	51.90
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	126	31.90
ไม่ระบุ	0	0.00
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	18	4.60
ประถมศึกษา	119	30.10
มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย/เทียบเท่า	155	39.20
อนุปริญญา/เทียบเท่า	70	17.70
ปริญญาตรี	33	8.40
สูงกว่าปริญญา	0	0.00
อื่น ๆ	0	0.00
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	26	6.60
เกษตรกร: ทำสวน/ทำนา/ปศุสัตว์	105	26.60
รับจ้างทั่วไป	77	19.50
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	43	10.90
พนักงาน-ลูกจ้างบริษัท/ธุรกิจภาคเอกชน	37	9.40
ธุรกิจส่วนตัว	31	7.80
ค้าขาย	61	15.40
นักเรียน/นักศึกษา	14	3.50
อื่น ๆ	1	0.30

ตารางที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
ต่ำกว่า 1 ปี	0	0.00
1 - 5 ปี	46	11.60
มากกว่า 5 ปี	349	88.40

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 395 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40 และเป็นเพศชาย จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.60 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อย คือ กลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ด้านสถานภาพส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อย คือ มีสถานภาพโสด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.20 สำหรับระดับการศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย/เทียบเท่า จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อย คือ ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60 ในด้านอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำสวน/ทำนา/ปศุสัตว์) จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.60 ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อย คือ อาชีพอื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 นอกจากนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่มากกว่า 5 ปี จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 88.40 ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อย คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60

2. ข้อมูลด้านปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบายของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบายของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประวัติการใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ช่วงปี พ.ศ.2567-2568)		
เป็นประจำทุกเดือน	63	15.90
2 - 3 เดือนครั้ง	131	33.20
4 - 5 เดือนครั้ง	137	34.70
มากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือนครั้ง	64	16.20
สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ		
รพ.สต.เกาะแก้ว	90	22.80
รพ.สต.บ้านทรายขาว	60	15.20
รพ.สต.บ้านนาบ้อง	70	17.70
รพ.สต.บ้านท่าไทร	30	7.60
รพ.สต.ทุ่งหวัง	70	17.70
รพ.สต.บ้านบ่ออิฐ	75	19.00
ท่านทราบถึงการถ่ายโอนรพ.สต. จากกระทรวงสาธารณสุขไปยังท้องถิ่น (อบจ.) หรือไม่		
ไม่ทราบ	229	58.00
ทราบ	166	42.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 395 คน มีประวัติการใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในช่วงปี พ.ศ. 2567–2568 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไปใช้บริการ 4–5 เดือนครั้ง จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.70 ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อย คือ ไปใช้บริการเป็นประจำทุกเดือน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 โดยสถานที่เข้ารับบริการส่วนใหญ่คือ รพ.สต.เกาะแก้ว จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย คือ เข้าใช้บริการที่ รพ.สต.บ้านท่าไทร จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 ทั้งนี้การรับรู้การถ่ายโอน รพ.สต. จากกระทรวงสาธารณสุขไปยังอบจ. พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงการถ่ายโอนดังกล่าว จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อย คือ กลุ่มที่ทราบถึงการถ่ายโอนดังกล่าว มีจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00

3. ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่ อบจ.สงขลา

ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่ อบจ.สงขลา ในภาพรวม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.56) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.62) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านช่องทางการให้บริการ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.52) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

จากผลการศึกษา ที่พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่อบจ.สงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในขั้นต้นของการกระจายอำนาจทางการบริหารและการคลังด้านสาธารณสุขระดับปฐมภูมิจากส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การที่ อบจ.สงขลา เข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการโครงสร้างและระบบงานภายใน ส่งผลให้เกิดความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการจัดสรรงบประมาณเพื่อตอบสนองต่อปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด สอดรับกับวิสัยทัศน์และนโยบายการพัฒนาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของ อบจ.สงขลา ที่มุ่งเน้นการยกระดับ รพ.สต. ให้มีความทันสมัย การนำเทคโนโลยีสู่ตรวจสุขภาพอัจฉริยะระบบออนไลน์ (TELEMEDICINE) มาประยุกต์ใช้ ตลอดจนการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของ อสม. อย่างเป็นรูปธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยกระตุ้นเชิงบวกที่ทำให้ประสบการณ์จากการรับบริการที่เกิดขึ้นจริง สอดคล้องหรือสูงกว่าความคาดหวังพื้นฐานของประชาชน สอดคล้องอย่างยิ่งกับงานวิจัยของ สลธิธ เทพตระการพร และคณะ (2566) ที่พบว่า ประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการได้รับการบริการของ รพ.สต. ที่ถ่ายโอนไปสู่ท้องถิ่นสูงกว่า รพ.สต. ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากระบบตอบสนองต่อชุมชนมีความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการจัดบริการที่สะดวกคล่องตัวขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยระดับประเทศของ ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง และคณะ (2568) ที่ศึกษา รพ.สต. ถ่ายโอนสังกัด อบจ. ในพื้นที่ 16 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งผลการวิเคราะห์ยืนยันว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริการภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่ อบจ.สงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย ผลการศึกษาพบว่า

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ (รพ.สต.) ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ และการรับรู้ถึงการถ่ายโอน รพ.สต. จากกระทรวงสาธารณสุขไปยัง อบจ.

ปัจจัยส่วนบุคคล / ปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	S.D.	T	p-value
เพศ					
ชาย	184	4.04	0.54	-3.47**	.01
หญิง	211	4.22	0.46		
การรับรู้นโยบายการถ่ายโอน รพ.สต.					
ทราบ	166	4.16	0.49	0.76**	.030
ไม่ทราบ	229	4.12	0.52		

**p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนที่มีเพศและการรับรู้ถึงการถ่ายโอนรพ.สต. แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของ รพ.สต. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย และกลุ่มตัวอย่างที่ทราบการถ่ายโอนรพ.สต. มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบการถ่ายโอนรพ.สต.

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ (รพ.สต.) ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จำแนกตามอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ประวัติการใช้บริการ รพ.สต. (ช่วงปี พ.ศ.2567-2568) และสถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ

ปัจจัยส่วนบุคคล / ปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ						
1) ไม่เกิน 20 ปี	6	4.50	0.33	3.79**	.011	ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคู่ใดเลย
2) 21-40 ปี	50	3.95	0.54			
3) 41-60 ปี	249	4.14	0.50			
4) 61 ปีขึ้นไป	90	4.19	0.48			
สถานภาพ						
1) โสด	64	4.04	0.54	2.41	0.091	-
2) สมรส	205	4.18	0.49			

ปัจจัยส่วนบุคคล / ปัจจัยด้าน ประสบการณ์เชิงบริบทและ การรับรู้นโยบาย	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.	เปรียบเทียบ รายคู่
3) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	126	4.10	0.52			
4) ไม่ระบุ	-	-	-			
ระดับการศึกษา						
1) ไม่ได้เรียนหนังสือ	18	4.05	0.37	5.66***	.000	- ประถมศึกษา กับ อนุปริญญา/เทียบเท่า - มัธยมศึกษาตอนต้น/ ตอนปลายกับ อนุปริญญา/เทียบเท่า
2) ประถมศึกษา	119	4.23	0.53			
3) มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอน ปลาย/เทียบเท่า	155	4.19	0.48			
4) อนุปริญญา/เทียบเท่า	70	3.19	0.49			
5) ปริญญาตรี	33	4.04	0.49			
6) สูงกว่าปริญญา	-	-	-			
7) อื่น ๆ	-	-	-			
อาชีพ						
1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ	26	4.32	0.55	3.85***	.011	ไม่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติในคู่ใดเลย
2) เกษตรกร: ทำสวน/ทำนา/ปศุ สัตว์	105	4.12	0.54			
3) รับจ้างทั่วไป	77	4.23	0.40			
4)รับราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	43	3.94	0.50			
5) พนักงาน-ลูกจ้างบริษัท/ธุรกิจ ภาคเอกชน	37	3.86	0.55			
6) ธุรกิจส่วนตัว	31	4.09	0.41			
7) ค้าขาย	61	4.24	0.52			
8) นักเรียน/นักศึกษา	14	4.32	0.30			
9) อื่น ๆ	1	3.71	-			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน						
1) ต่ำกว่า 1 ปี	-	-	-	23.45***	.000	- 1-5 ปี กับ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป
2) 1-5 ปี	46	3.80	0.53			
3) มากกว่า 5 ปี	126	4.18	0.49			
ประวัติการใช้บริการ รพ.สต. ช่วงปี 2567-2568						
1) เป็นประจำทุกเดือน	63	3.99	0.58	5.31***	.001	
2) 2-3 เดือนครั้ง	131	4.17	0.47			
3) 4-5 เดือนครั้ง	137	4.23	0.46			
4) มากกว่าหรือเท่ากับ	64	3.99	0.54			

ปัจจัยส่วนบุคคล / ปัจจัยด้าน ประสบการณ์เชิงบริบทและ การรับรู้นโยบาย	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.	เปรียบเทียบ รายคู่
6 เดือนครึ่ง						
สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ						
1) รพ.สต.เกาะแก้ว	90	4.23	0.55	36.63***	.000	- รพ.สต.เกาะแก้ว กับ รพ.สต.บ้านนาบ้อง
2) รพ.สต.บ้านทรายขาว	60	4.11	0.54			- รพ.สต.เกาะแก้ว กับ รพ.สต.บ้านท่าไทร
3) รพ.สต.บ้านนาบ้อง	70	3.55	0.40			- รพ.สต.บ้านทรายขาว กับ รพ.สต.บ้านนาบ้อง
4) รพ.สต.บ้านท่าไทร	30	4.48	0.50			- รพ.สต.บ้านทรายขาว กับ รพ.สต.บ้านท่าไทร
5) รพ.สต.ทุ่งหวัง	70	4.26	0.55			- รพ.สต.บ้านนาบ้อง กับ รพ.สต.บ้านท่าไทร
6) รพ.สต.บ้านบ่ออิฐ	75	4.32	0.41			- รพ.สต.บ้านนาบ้อง กับ รพ.สต.ทุ่งหวัง

*** p<.01, **p<.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.50) และกลุ่มอายุ 21-40 ปี มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.95) เมื่อทดสอบรายคู่ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในคูใดเลย ส่วนประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งกลุ่มสถานภาพสมรสมีคะแนนสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.18) และกลุ่มโสดมีคะแนนน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.04) ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งกลุ่มประถมศึกษา มีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.23) ส่วนกลุ่มอนุปริญา/เทียบเท่า มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.19) เมื่อทดสอบรายคู่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 2 คู่ คือ ประถมศึกษา กับ อนุปริญา และมัธยมศึกษา กับ อนุปริญา ส่วนประชาชนที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งกลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพ มีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.32) ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ (เช่น พระภิกษุ) มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.71) เมื่อทดสอบรายคู่ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในคูใดเลย ส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนระยะเวลาต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งกลุ่มที่อาศัยอยู่มากกว่า 5 ปี มีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่ 1-5 ปี ($\bar{X}$ = 4.18 และ 3.80 ตามลำดับ) เมื่อทดสอบรายคู่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 1 คู่ คือ กลุ่ม 1-5 ปี กับ กลุ่มมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

ส่วนประชาชนที่มีความถี่ในการใช้บริการต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งกลุ่มที่มาใช้บริการ 4-5 เดือนครึ่ง มีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.23) ส่วนกลุ่มที่มามากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือนครึ่ง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.99) เมื่อทดสอบรายคู่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 2 คู่ คือ เป็นประจำทุกเดือน กับ 4-5 เดือนครึ่ง และ 4-5 เดือนครึ่ง กับ มากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือนครึ่ง และประชาชนที่เข้ารับบริการใน รพ.สต.ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้ใช้บริการ รพ.สต.บ้านท่าไทร มีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.48) ส่วน รพ.สต.บ้านนาบ้อง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.55) เมื่อทดสอบรายคู่ พบความแตกต่างอย่างมี

นัยสำคัญกระจายตามพื้นที่รวม 8 คู่ ได้แก่ รพ.สต.เกาะแก้ว ต่างกับ รพ.สต.บ้านนาบ้อง และ รพ.สต.บ้านท่าไทร รพ.สต.บ้านทรายขาว ต่างกับ รพ.สต.บ้านนาบ้อง และ รพ.สต.บ้านท่าไทร รพ.สต.บ้านนาบ้อง ต่างกับ รพ.สต.บ้านท่าไทร, รพ.สต.ทุ่งหวัง และ รพ.สต.บ้านบ่ออิฐรพ.สต.บ้านท่าไทร ต่างกับรพ.สต.ทุ่งหวัง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่ อบจ.สงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบาย มีข้อค้นพบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ระดับการศึกษา, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ และประวัติการใช้บริการ รพ.สต. (ช่วงปี พ.ศ. 2567-2568)

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ, อายุ, อาชีพ และการรับรู้ถึงการถ่ายโอนภารกิจ

3. ปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง คือ สถานภาพ (โสด/สมรส/หม้าย/หย่าร้าง) พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่เพิ่มเติม (POST-HOC COMPARISONS) ด้วยวิธีของ SCHEFFÉ หรือ GAMES-HOWELL สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

อายุและอาชีพ แม้ในภาพรวมของการทดสอบ F-TEST จะระบุว่ามีความแตกต่าง แต่เมื่อเจาะลึกทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ SCHEFFÉ กลับไม่พบคู่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคู่ใดเลย

ระดับการศึกษา พบคู่แตกต่างอย่างชัดเจนจำนวน 2 คู่ คือ กลุ่มผู้รับบริการที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และกลุ่มมัธยมศึกษา (ตอนต้น/ตอนปลาย/เทียบเท่า) มีระดับความพึงพอใจแตกต่างกับกลุ่มที่จบการศึกษาระดับอนุปริญา/เทียบเท่า

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบคู่แตกต่างระหว่าง กลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลา 1-5 ปี กับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนยาวนานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

ประวัติการใช้บริการ (พ.ศ. 2567-2568) พบคู่แตกต่างจำนวน 2 คู่ คือ กลุ่มประชาชนที่มาใช้บริการเป็นประจำทุกเดือนและกลุ่มที่ใช้บริการตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มที่มาใช้บริการนาน ๆ ครั้ง (4-5 เดือนครั้ง) อย่างมีนัยสำคัญ

สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธี GAMES-HOWELL พบคู่ที่แตกต่างกันมากถึง 8 คู่ ซึ่งคู่เปรียบเทียบส่วนใหญ่เกิดขึ้นระหว่างผู้ใช้บริการของรพ.สต.บ้านนาบ้องและรพ.สต.บ้านท่าไทร เมื่อเปรียบเทียบกับ รพ.สต.แห่งอื่น ๆ อีก 4 แห่งในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา

อภิปรายผล ผลการทดสอบสมมติฐานชี้ให้เห็นนัยสำคัญเชิงพฤติกรรมศาสตร์ และอัตลักษณ์ของประชากรในเขตเมืองสงขลาอย่างชัดเจน โดยสามารถแยกอภิปรายผลเชิงลึกตามระดับความแตกต่างทางสถิติได้ดังนี้

1. กลุ่มปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด (นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) ได้แก่ ระดับการศึกษา, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน, สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ และประวัติการใช้บริการ รพ.สต. (ช่วงปี พ.ศ. 2567-2568) อภิปรายได้ ดังนี้

ระดับการศึกษา: พบคู่แตกต่างจำนวน 2 คู่ คือ กลุ่มประถมศึกษา และกลุ่มมัธยมศึกษา (ต้น/ปลาย/เทียบเท่า) มีความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มอนุปริญา/เทียบเท่า อภิปรายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดเกณฑ์การประเมินความคาดหวัง ประชาชนที่มีการศึกษาสูงมักคาดหวังประสิทธิภาพเชิงระบบที่ซับซ้อนกว่า เช่น เวลารอคอยที่สั้น กระชับ และช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย ประกอบกับอำเภอเมืองสงขลาเป็นพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาลสงขลาซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ขนาดใหญ่ ประชาชนที่มีการศึกษาสูงจึงมีทางเลือกและมักเปรียบเทียบมาตรฐานการรักษาระหว่าง รพ.สต. สังกัดท้องถิ่นกับโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริยานุช ไยยอง และจิระศักดิ์ ทัพพา (2568) ที่พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ หมายความว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีแนวโน้มความพึงพอใจลดลงหากระบบบริการปฐมภูมิยังไม่ได้รับการพัฒนาเชิงหน้าที่อย่างเท่าทัน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน: พบคู่แตกต่างระหว่างกลุ่มที่อาศัยอยู่ 1-5 ปี กับกลุ่มที่อาศัยอยู่มากกว่า 5 ปีขึ้นไป ชี้ให้เห็นถึงความผันแปรทางสังคมวิทยาชุมชนในเขตเมืองที่มีประชากรแฝงและโครงการบ้านจัดสรรใหม่ขยายตัว ประชาชนที่อยู่อาศัยนานกว่า 5 ปี จะมีทุนทางสังคมและความคุ้นเคยผูกพันเชิงเครือญาติกับเจ้าหน้าที่และ อสม. ดั้งเดิม จึงประเมินความพึงพอใจในมิติอรรถาัยความเอาใจใส่ค่อนข้างสูง ขณะที่กลุ่มย้ายเข้าใหม่ 1-5 ปี จะประเมินด้วยมุมมองเชิงหน้าที่เชิงระบบ (FUNCTIONAL QUALITY) เน้นความเร็วและความสะอาดทันสมัยของสถานที่เป็นหลัก สอดรับกับกรอบแนวคิดความเชื่อใจของ สลิสร เทพระการพร และคณะ (2566) ที่ระบุว่าระดับความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างเจ้าหน้าที่กับคนในชุมชนต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างกลไกการรับรู้

สถานพยาบาลที่เข้ารับบริการ: พบคู่แตกต่างกันมากที่สุดถึง 8 คู่ ซึ่งคู่เปรียบเทียบส่วนใหญ่เกิดขึ้นระหว่าง รพ.สต. บ้านนาบอง และ รพ.สต.บ้านท่าไทร กับ รพ.สต.แห่งอื่น ๆ เป็นข้อค้นพบที่สะท้อนปัญหาข้อขัดแย้งโครงสร้างในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน แม้ รพ.สต. ทั้ง 6 แห่งจะโอนย้ายมาสังกัด อบจ.สงขลา พร้อมกัน แต่ในความเป็นจริง ขนาดประชากรที่หนาแน่นในเขตเมือง ความพร้อมของอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ และสัดส่วนอัตราากำลังของบุคลากรที่สมัครใจโอนย้ายตามมาในแต่ละแห่งมีความเหลื่อมล้ำกันสูง โดยเฉพาะ รพ.สต.บ้านนาบอง และ รพ.สต.บ้านท่าไทร เผชิญความกดดันจากปริมาณผู้รับบริการที่หนาแน่นมากกว่าแห่งอื่น นำไปสู่สถานการณ์จริงในปี พ.ศ. 2568 ที่ อบจ.สงขลา ต้องประกาศชะลอการรับโอน รพ.สต. แห่งใหม่ชั่วคราว เพื่อกลับมาปรับปรุงและสร้างมาตรฐานระบบงานภายในกลุ่มเดิมให้มีความเสถียร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง และคณะ (2568) ที่ระบุว่า ความพึงพอใจของประชาชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติรายสถานพยาบาลตามสัดส่วนและความพร้อมในการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมของแต่ละแห่ง

ประวัติการใช้บริการ รพ.สต. (ช่วงปี พ.ศ. 2567-2568): พบคู่แตกต่างจำนวน 2 คู่ คือ กลุ่มที่ใช้บริการเป็นประจำทุกเดือนและกลุ่มที่ใช้บริการตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป มีความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มที่ใช้บริการ 4-5 เดือนครั้ง อภิปรายได้ว่า ผู้ที่มาใช้บริการเป็นประจำ (ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง) จะได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากนโยบายยกระดับ รพ.สต.ทันสมัยของอบจ.สงขลา เช่น ระบบหมอตู้หรือตู้ตรวจสุขภาพอัจฉริยะ (TELEMEDICINE) และการได้รับยาต่อเนื่องโดยไม่ต้องเดินทางไปโรงพยาบาล จึงมีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มที่นาน ๆ มาครั้ง ซึ่งอาจจะมาด้วยอุบัติเหตุหรือโรคเฉียบพลัน และต้องเผชิญกับปัญหาระยะเวลารอคอยเข้ารับบริการในบางช่วง สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราจารินทร์ คุณารูป (2558) ที่พบว่า จำนวนครั้งในการเข้าถึงบริการมีความสัมพันธ์กับความรับรู้สึกและคุณภาพที่ได้รับจริง

2. กลุ่มปัจจัยที่มีนัยสำคัญปานกลาง (นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) ได้แก่ เพศ, อายุ, อาชีพ และการรับรู้ถึงการถ่ายโอนภารกิจฯ อภิปรายได้ ดังนี้

เพศ: ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจแปรผันแตกต่างกันในภาพรวมใหญ่ ทั้งนี้ เป็นเพราะเพศหญิงในเขตเมืองมีพฤติกรรมการเปิดรับและเข้าใช้งานระบบบริการคลินิกเฉพาะทางระดับปฐมภูมิ เช่น คลินิกฝากครรภ์ วางแผนครอบครัว สิทธิประโยชน์ส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเด็กลดลงและมีความต่อเนื่องมากกว่าเพศชาย อัตราการสัมผัสบริการและความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ทำให้เพศหญิงรับรู้ถึงความละเอียดอ่อนและคุณภาพบริการได้ดีขึ้นซึ่งกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียานุช ไยยอง และจิระศักดิ์ ทัทพา (2568) ที่ยืนยันว่าเพศมีความสัมพันธ์เชิงนัยสำคัญกับระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการสุขภาพอย่างเด่นชัด

อายุ และ อาชีพ: แม้ภาพรวมจะแตกต่างทางสถิติ แต่เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ SCHEFFÉ กลับไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคู่ใดเลย ทั้งนี้เพราะ เกิดจากความแปรปรวนของระดับคะแนนภายในกลุ่มเดียวกัน (WITHIN-GROUP VARIANCE) มีสัดส่วนที่สูงมากในสังคมเขตเมือง ทำให้น้ำหนักของคะแนนกระจายตัวทับซ้อนกันจนบดบังความต่างรายคู่เมื่อกระจายตัวแปรออก สอดคล้องกับลักษณะการกระจายตัวทางสถิติในงานวิจัยของ ดนัย ลามคำ และคณะ (2568)

การรับรู้ถึงการถ่ายโอนภารกิจฯ: ส่งผลต่อความต่างของระดับความพึงพอใจ เนื่องจาก ประชาชนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเชิงนโยบายจะเข้าใจบริบทและข้อจำกัดช่วงรอยต่อของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเกิดการปรับฐานความคาดหวังในใจให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและมีทัศนคติเชิงบวกต่อความพยายามปรับปรุงระบบของ อบจ.สงขลา ต่างจากกลุ่มที่ไม่รับรู้ซึ่งมักตั้งเกณฑ์ความคาดหวังส่วนตนไว้สูงเกินจริง สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์จากงานวิจัยของ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคณะ (2566) และ สศิธร เทพตระการพร และคณะ (2566) ที่ระบุตรงกันว่า กลไกการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจแก่ภาคประชาชน เป็นตัวแปรต้นสำคัญที่จะขับเคลื่อนความเชื่อใจ ไว้วางใจ อันนำไปสู่ความพึงพอใจต่อบริการสาธารณะของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3. กลุ่มปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความแตกต่างทางสถิติ คือ สถานภาพ (โสด/สมรส/หม้าย/หย่าร้าง)

สถานภาพ: ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก รพ.สต. ทั้ง 6 แห่ง ดำเนินกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ การจัดลำดับคิว การตรวจรักษา ตลอดจนการอำนวยความสะดวกภายใต้หลักเกณฑ์ของหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและ พ.ร.บ.ระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 แก่ผู้รับบริการทุกคนอย่างเสมอภาคในฐานะบุคคลธรรมดา โดยไม่มีการจำแนกเกณฑ์บริการหรือให้สิทธิพิเศษตามสถานภาพทางครอบครัว ประชาชนทุกกลุ่มสถานภาพจึงได้รับการปฏิบัติที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินดนัย ทองจินดา และคณะ (2566) ที่พบว่าประชากรที่มีสถานภาพต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการบริการทางสาธารณสุขปฐมภูมิที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ รพ.สต. ในอำเภอเมืองสงขลา หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่ อบจ.สงขลา สรุปผลได้ว่า ประชาชนผู้รับบริการจำนวน 395 คน มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการให้บริการในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านประสบการณ์เชิงบริบทและการรับรู้นโยบายที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญที่สุด ได้แก่ ระดับการศึกษา, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และตัวสถานพยาบาล (รพ.สต.) ที่เข้ารับบริการ โดยข้อค้นพบเชิงลึกชี้ให้เห็นว่า ระดับความพึงพอใจไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกันทั้งหมด แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสถาน

บริการแต่ละแห่ง โดยเฉพาะ รพ.สต.บ้านนาปอง และ รพ.สต.บ้านท่าไทร เมื่อเปรียบเทียบกับแห่งอื่น รวมถึงมีความต่างตามความถี่ในการเข้าใช้บริการของประชาชนในรอบปี พ.ศ. 2567-2568 อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติงาน

1. จากการที่พบความแตกต่างของความพึงพอใจระหว่างสถานพยาบาลถึง 8 คู่ (โดยเฉพาะ รพ.สต.บ้านนาปอง และ รพ.สต.บ้านท่าไทร) อบจ.สงขลา โดยกองสาธารณสุข ควรกำหนดตัวชี้วัดและมาตรฐานการให้บริการขั้นต่ำที่เป็นระบบเดียวกันทั้ง 6 แห่งในอำเภอเมืองสงขลา มีการถอดบทเรียนจาก รพ.สต. ที่ได้คะแนนความพึงพอใจสูงเพื่อนำมาเป็นโมเดลพัฒนา รพ.สต. ที่ยังคงมีข้อจำกัด

2. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการส่งต่อผู้ป่วย เพื่อตอบสนองต่อบริบทเขตเมืองที่มีความคาดหวังสูง และอยู่ใกล้โรงพยาบาลศูนย์ อบจ.สงขลา ควรผลักดันระบบตัวตรวจสุขภาพอัจฉริยะ (TELEMEDICINE) และจัดทำระบบฐานข้อมูลสุขภาพ (ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข) เพื่อให้การส่งต่อผู้ป่วยจาก รพ.สต. ไปยังโรงพยาบาลสงขลามีความรวดเร็วและไร้รอยต่อ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้รับบริการของ รพ.สต.บ้านนาปอง และ รพ.สต.บ้านท่าไทร เพื่อค้นหาเหตุปัจจัยเชิงลึกเฉพาะพื้นที่ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

2. ควรขยายขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชน ระหว่างอำเภอเมืองสงขลา (บริบทเขตเมือง) กับ รพ.สต. ในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสงขลาที่เป็นบริบทชนบทที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจไปแล้ว เพื่อให้เห็นภาพสะท้อนเชิงโครงสร้างในภาพรวมของทั้งจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2554). *การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2564). *แนวทางการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจสถานีนานามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินีและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด*.
- จิตตินันท์ นันทโพธิ์. (2551). *จิตวิทยาการบริการ*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ซินดนัย ทองจินดา และคณะ. (2566). คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาวอำเภอปากพะนิง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 13(2), 47-63.
- ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง และคณะ. (2568). ความพึงพอใจของประชาชนในการรับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- ดารินทร์ อู่อรุณ และสวงศ์ เสวตวัฒนา. (2568). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสาละ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารบริหารธุรกิจราชชมงคลสุวรรณภูมิ*. 2(2), 38-58.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2547). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นัสนีย์ยา คือระ, อลิดา แวมุฮัมมัด, อัสมะห์ มะเยง, นูรฮาฟิซา ยามา, แวฮาฟิเกห์ ยูโซะ, รุสนา ดาราแม. (2567). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอควนเนียง หลังการถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา บัญชาม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า กับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มคอ.มหาสารคาม, 3 (1), 23-24.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). การกระจายอำนาจ : แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดา แต่อารักษ์, ศदानนท์ วัตตธรรม, ชนกนาถ พูลสวัสดิ์, บุญิกา จันทรเกตุ, กรณิภา ศรีวรเดชไพศาล, วีระศักดิ์ เครือเทพ และรามาดี ปั่นทอง. (2568). ปัญหา และแนวทางแก้ไข: ผลจากการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 8(3), 67–90.
- ปริญญายุโย และจิระศักดิ์ ทัพพา. (2568). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองน้ำใส หลังถ่ายโอนภารกิจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน. 10(1), 212-218.
- รวีวรรณ โปรงรุ่งเรือง. (2551). การจัดการคุณภาพการบริการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2568). รายงานสถานการณ์การถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สลิทธ เทพตระการพร และคณะ. (2566). มุมมองและความคาดหวังของประชาชนต่อการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสู่การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.). คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต การถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดอกเบญ.
- อนงค์ เอื้อวัฒนา. (2542). ความพึงพอใจของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลอำนาจเจริญ. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Aday, L. A., & Andersen, R. (1978). *The national profile of access to medical care*. Chicago: Pluribus Press.
- Gronroos, C. (1990). *Service management and marketing*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Morse, N.C. (1955). *Satisfaction in the white-collar job*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Vroom, V.H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

บทความนำเสนอ แบบโปสเตอร์ (Poster Presentation)

รหัสบทความ

8-P02

th
ANNIVERSARY

อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น

กรณีศึกษาตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

The Influence of Public Participation on Local Development

: A Case Study of Khuha Subdistrict, Saba Yoi District, Songkhla Province

พิศรา เดิมพรม^{1*}, ศิริขวัญ คงรักษ์², เมลิต ปิงหลีเส้น³, ไชยา เกษารัตน์⁴, ชนกนาถ พูลสวัสดิ์⁵และบุณิกา จันทรเกตุ^{6*}¹⁻⁶ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น 2) ระดับการพัฒนาท้องถิ่น และ 3) อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคูหา จำนวน 379 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนและการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.25) 2) การพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.25) และ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (β = 0.77, F = 557.00, p < .001) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 60 (R = 0.77, R^2 = 0.60) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและกำหนดแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น, การบริหารท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aimed to examine 1) the level of public participation in local development, 2) the level of local development, and 3) the influence of public participation on local development in Khuha Subdistrict, Saba Yoi District, Songkhla Province. The sample consisted of 379 residents aged 18 years and above who resided in Khuha Subdistrict. Participants were selected using proportional stratified sampling and simple random sampling techniques. The research instrument was a five-point Likert-scale questionnaire with an Item-Objective Congruence (IOC) index ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.88. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and simple linear regression analysis. The results revealed that: 1) the level of public participation in local development

* Corresponding author

was high ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.25); 2) the level of local development was high ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.25); and 3) public participation had a positive and statistically significant influence on local development at the .001 level (β = 0.77, F = 557.00, p < .001). Furthermore, public participation explained 60 percent of the variance in local development (R = 0.77, R^2 = 0.60). The findings may serve as a basis for planning and formulating strategies to enhance public participation in local development in accordance with the local context.

Keywords: public participation, local development, local administration, subdistrict administrative organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยประชาชนมีบทบาททั้งในฐานะผู้ได้รับประโยชน์และผู้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากช่วยให้การวิเคราะห์ปัญหา การสะท้อนความต้องการ และการกำหนดแนวทางการพัฒนาสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชน และความรู้สึกรับเป็นเจ้าของการพัฒนาของคนในชุมชน (World Bank, 2021; UN-Habitat, 2020) ด้วยเหตุนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่การเสนอความคิดเห็น การตัดสินใจ การดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผล (กระทรวงมหาดไทย, 2561)

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายพื้นที่ยังเผชิญข้อจำกัด ทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน และความต่อเนื่องของกระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ (ณัฐพงศ์ บุญพามา และเกษภา ผาทอง, 2567) ขณะทำงานวิจัยหลายฉบับพบว่า พื้นที่ที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมพัฒนา มีแนวโน้มที่ผลการพัฒนาจะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ฐิระ สุวรรณสังข์ และคณะ, 2567)

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในตำบลคูหา อำเภอสบไถ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนกึ่งชนบทในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง มีประชากรประมาณ 10,303 คน กระจายอยู่ใน 8 หมู่บ้าน โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ดังกล่าวยังเผชิญปัญหาด้านการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องได้รับการปรับปรุง ระบบระบายน้ำที่ยังไม่เพียงพอจนเกิดปัญหาน้ำท่วมขังในบางพื้นที่ ปัญหาคูณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การดูแลกลุ่มเปราะบาง ตลอดจนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน (องค์การบริหารส่วนตำบลคูหา, 2566) ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ยังมีข้อจำกัด เช่น การเข้าร่วมเวทีประชาคมที่ยังไม่ทั่วถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ยังคงพึ่งพาช่องทางดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ และการนำข้อเสนอของประชาชนไปสู่การปฏิบัติที่ยังขาดความต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว

แม้ว่าจะมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง แต่การศึกษาในระดับพื้นที่ที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่ออธิบายอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นยังมีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา ซึ่งอาจส่งผลต่อรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างจากพื้นที่อื่น ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นในตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลคูหาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

3. สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

4. การทบทวนวรรณกรรม

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะและการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่การร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและบริบทของพื้นที่ (วาสนา วักดีเพชร, 2562; ปาริชาติ มณี, 2565; สิริวิทย์ สิทธินัยสุข, 2566) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้จำกัดอยู่เพียงการเข้าร่วมกิจกรรมในเชิงรูปแบบเท่านั้น หากแต่ครอบคลุมบทบาทของประชาชนตลอดกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ขั้นเริ่มจนถึงขั้นประเมินผลลัพธ์ของการพัฒนา

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นนิยามเชิงปฏิบัติการของการวิจัยครั้งนี้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนในตำบลคูหาเข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในขั้นการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ซึ่งใช้เป็นขอบเขตความหมายของตัวแปรอิสระในการวิจัย

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (เพียวี แหล่งสนาม, 2563; ญาณเดช คุ่มประยูร, 2564; ปาริชาติ มณี, 2565) ทั้งนี้ ขอบเขตของการพัฒนาท้องถิ่นครอบคลุมหลายมิติ ทั้งมิติทางกายภาพ

สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (กระทรวงมหาดไทย, 2561)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดข้างต้นร่วมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคูหา (องค์การบริหารส่วนตำบลคูหา, 2566) โดยกำหนดองค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่นเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ และนำทั้ง 4 ด้านมาประมวลเป็นตัวแปรตามของการวิจัยในภาพรวม เนื่องจากเป็นมิติที่สะท้อนผลลัพธ์ของการพัฒนาที่ประชาชนรับรู้และสัมผัสได้โดยตรง อีกทั้งสอดคล้องกับบริบทปัญหาของตำบลคูหาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทั้งสอง พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของกระบวนการและผลลัพธ์ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ เนื่องจากประชาชนมีบทบาททั้งในฐานะผู้สะท้อนปัญหา ผู้ร่วมตัดสินใจ ผู้ร่วมดำเนินงาน และผู้ติดตามตรวจสอบผลการพัฒนา อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส และความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชน (World Bank, 2021; UN-Habitat, 2020) ขณะเดียวกัน ผลลัพธ์ของการพัฒนาที่ประชาชนได้รับย่อมส่งผลย้อนกลับต่อความเชื่อมั่นและแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง (รัตนา พลเสน และคณะ, 2568) ความสัมพันธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการพัฒนาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการยืนยันด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ในแต่ละบริบทพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งตรวจสอบอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในบริบทของตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนกึ่งชนบทที่กำลังเผชิญข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมและความท้าทายด้านการพัฒนาหลายมิติ

4.3 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) เป็นฐานทฤษฎีหลัก ซึ่งอธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) คือ การที่ประชาชนร่วมกำหนดปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนา 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) คือ การที่ประชาชนร่วมสนับสนุนทรัพยากร แรงงาน หรือเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) คือ การที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาทั้งทางวัตถุและทางสังคม และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation) คือ การที่ประชาชนร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน โดยทั้ง 4 ด้านสะท้อนบทบาทของประชาชนในกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดโครงการ

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีนี้ เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่อธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ครบวงจรของกระบวนการพัฒนา และได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในงานวิจัยบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย (เพียว แหล่งสนาม, 2563; ปาริชาติ มณี, 2565; สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข, 2566) จึงทำให้ผลการวิจัยสามารถเทียบเคียงกับงานวิจัยก่อนหน้าได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของทฤษฎีมากำหนดเป็นโครงสร้างของตัวแปรอิสระ และพัฒนาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยนำคะแนนรวมทั้ง 4 ด้านมาใช้เป็นตัวแปรระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาท้องถิ่น โดยการศึกษาส่วนใหญ่ที่ประยุกต์ใช้กรอบทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1980) พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก และการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนและการดำเนินงานของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพียว แหล่งสนาม, 2563; ปาริชาติ มณี, 2565; สิริวิทย์ สิทธิณิสัยสุข, 2566) นอกจากนี้ ผลการศึกษาจากงานวิจัยเชิงปริมาณหลายฉบับยังพบสอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ผลลัพธ์ของการพัฒนาท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้น การพัฒนามีแนวโน้มตอบสนองต่อ ความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน การให้บริการสาธารณะ และการแก้ไขปัญหาของ ชุมชน (วาสนา วักดีเพชร, 2562; พิสิญ์ กาละจักร และพรเทพ โฆษิตวรฤทธิ, 2567; พิชัยรัฐ หมั่นด้วง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา, 2568) ขณะเดียวกัน งานวิจัยล่าสุดยังชี้ให้เห็นว่าผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการพัฒนาและความเข้มแข็งของเครือข่าย ชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (รัตนา พลเสน และคณะ, 2568)

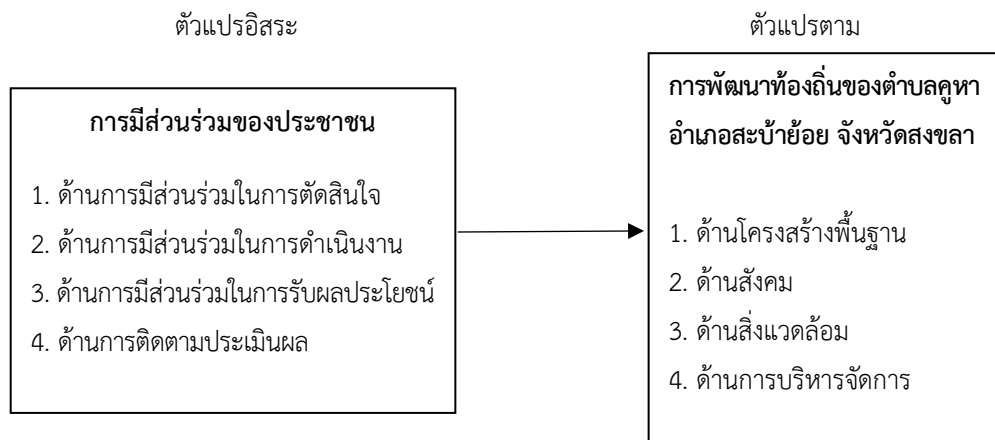
เมื่อพิจารณาในเชิงระเบียบวิธี งานวิจัยข้างต้นส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถามมาตรฐานค่าและวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรืออิทธิพลด้วยสถิติการถดถอย ข้อค้นพบดังกล่าวสนับสนุนความ เหมาะสมของการออกแบบการวิจัยครั้งนี้ที่ใช้แบบสอบถามซึ่งพัฒนาจากกรอบทฤษฎีเดียวกัน และใช้การวิเคราะห์การถดถอย อย่างง่ายในการทดสอบอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้ผลการวิจัยสามารถนำไป เปรียบเทียบกับข้อค้นพบของงานวิจัยก่อนหน้าได้อย่างเป็นระบบ

อย่างไรก็ตาม ยังพบช่องว่างขององค์ความรู้ที่สำคัญทั้งในด้านพื้นที่ศึกษาและด้านระเบียบวิธีวิจัย กล่าวคือ การศึกษาส่วนใหญ่มักดำเนินการในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะที่การศึกษาในระดับตำบลของพื้นที่ ชนบทและพื้นที่ชายแดนภาคใต้ยังมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งที่พื้นที่ดังกล่าวมีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่แตกต่างจาก ภูมิภาคอื่น นอกจากนี้ งานวิจัยจำนวนมากมุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วน ร่วมกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยังไม่มีการศึกษาที่วิเคราะห์อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรงในบริบทพื้นที่ชนบทภาคใต้น้อยมาก การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวด้วยข้อมูลเชิง ประจักษ์จากตำบลลูหา อำเภอสบไถ่ อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

4.5 การสังเคราะห์วรรณกรรมที่นำไปสู่กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสังเคราะห์ความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้ได้ 3 ประการ ประการแรก แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นถูกนำมาใช้กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและขอบเขต ความหมายของตัวแปร ประการที่สอง ทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1980) ถูกนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบของตัวแปร อิสระ 4 ด้าน ขณะที่องค์ประกอบของตัวแปรตาม 4 ด้าน สังเคราะห์จากแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่นและบริบทปัญหาของพื้นที่ และประการที่สาม ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งพบอิทธิพลเชิงบวกของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อผลลัพธ์ การพัฒนาอย่างสอดคล้องกัน เป็นฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนการกำหนดสมมติฐานการวิจัย ความเชื่อมโยงดังกล่าวนำไปสู่ กรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980)

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคูหา อำเภอสบไชย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 7,252 คน จากประชากรทั้งหมด 10,303 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) จำแนกตามหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละชั้นภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งพัฒนาข้อคำถามจากกรอบทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1980) ครอบคลุม 4 ด้าน และตอนที่ 3 การพัฒนาท้องถิ่น ครอบคลุม 4 ด้าน ตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา โครงสร้างรูปแบบ และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence: IOC) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ และ 2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเขาแดง อำเภอสบไชย้อย จังหวัดสงขลา ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาแต่มีกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรายด้านอยู่ระหว่าง 0.85–0.88 และค่าความเชื่อมั่นของ

แบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

7. ผลการวิจัย

7.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ		
1. ชาย	179	47.23
2. หญิง	200	52.77
อายุ		
1. ไม่เกิน 25 ปี	62	16.36
2. 26-35 ปี	69	18.21
3. 36-45 ปี	85	22.43
4. 46-55 ปี	71	18.73
5. 56-60 ปี	49	12.93
6. 61 ปีขึ้นไป	43	11.35
ระดับการศึกษา		
1. ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา	57	15.04
2. ระดับประถมศึกษา	99	26.12
3. ระดับมัธยมศึกษา/เทียบเท่า ปวช.	128	33.77
4. ระดับอนุปริญญา/ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า	95	25.07
อาชีพ		
1. เกษตรกร	96	25.33
2. รับจ้างทั่วไป	86	22.69
3. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	67	17.68
4. พนักงานบริษัทเอกชน	46	12.14
5. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานของหน่วยงานราชการ	49	12.93
6. นักเรียน/นักศึกษา	35	9.23
รายได้ต่อเดือน		
1. ไม่เกิน 10,000 บาท	79	20.84
2. 10,001 – 15,000 บาท	77	20.32

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
3. 15,001 – 20,000 บาท	84	22.16
4. 20,001 – 25,000 บาท	64	16.89
5. 25,001 – 30,000 บาท	42	11.08
6. 30,001 บาทขึ้นไป	33	8.71
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน		
1. ไม่เกิน 10 ปี	56	14.78
2. 11-20 ปี	71	18.73
3. 21-30 ปี	96	25.33
4. 31-40 ปี	86	22.69
5. 41 ปีขึ้นไป	70	18.47
รวม	379	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.77 และมีอายุระหว่าง 36–45 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.43 รองลงมาคือช่วงอายุ 46–55 ปี และ 26–35 ปี ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/เทียบเท่า ปวช. คิดเป็นร้อยละ 33.77 และประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 25.33 รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 22.69 ด้านรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001–20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.16 ขณะที่ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.33 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลานาน และมีความคุ้นเคยกับบริบทของชุมชนในระดับค่อนข้างสูง

7.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1) ด้านการตัดสินใจ	3.93	0.35	มาก
2) ด้านการดำเนินงาน	3.87	0.32	มาก
3) ด้านการรับผลประโยชน์	3.94	0.31	มาก
4) ด้านการติดตามประเมินผล	3.93	0.29	มาก
ภาพรวม	3.92	0.25	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.94) รองลงมาคือด้านการตัดสินใจ และด้านการติดตามประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$ = 3.93) และด้านการดำเนินงานมีระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.87) และทุกด้านมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

7.3 ระดับการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอบ้านย้อย จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 3 ระดับการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอบ้านย้อย จังหวัดสงขลา

การพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.95	0.30	มาก
2) ด้านสังคม	3.95	0.31	มาก
3) ด้านสิ่งแวดล้อม	3.95	0.29	มาก
4) ด้านการบริหารจัดการ	3.94	0.30	มาก
ภาพรวม	3.95	0.25	มาก

จากตารางที่ 3 ระดับการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอบ้านย้อย จังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมมีระดับการพัฒนาสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X}= 3.95$) ขณะที่ด้านการบริหารจัดการมีระดับการพัฒนาต่ำสุด ($\bar{X}= 3.94$) และทุกด้านมีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

7.4 อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอบ้านย้อย จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 4 อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอบ้านย้อย จังหวัดสงขลา

ตัวแปร	Coefficients			t	Sig.
	B	S.E.B	Beta		
(Constant)	0.69	0.14	-	4.96***	.000
การมีส่วนร่วมของประชาชน	0.83	0.04	0.77	23.60***	.000

$R = 0.77$, $R^2 = 0.60$, Adjusted $R^2 = 0.599$, $SE_{est} = 0.16$, $F = 557.00***$, Sig of $F = .000$

*** $p < .001$

จากตารางที่ 4 อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอบ้านย้อย จังหวัดสงขลา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอบ้านย้อย จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($\beta = 0.77$, Sig. = .000) และสามารถอธิบายความแปรปรวนต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 60 ($R^2 = 0.60$) สามารถสร้างเป็นสมการถดถอยอย่างง่าย ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.69 + 0.83(\text{การมีส่วนร่วมของประชาชน})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.77(\text{การมีส่วนร่วมของประชาชน})$$

8. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระดับการพัฒนาท้องถิ่น และอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา สรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

8.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.25) โดยด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.94$) และด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.87$) แม้ทุกด้านยังคงอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.25) โดยด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X} = 3.95$) ขณะที่ด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.94$)

ที่ด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านอาชีพและรายได้ การให้บริการสาธารณะ และการจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มเปราะบาง สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ที่อธิบายว่าการรับรู้ผลประโยชน์เป็นแรงจูงใจสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพียว แห่่งสนาม (2563) และปรีชาต มณี (2565) ที่พบว่าประชาชนมักให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาชุมชนและบริการสาธารณะในพื้นที่เป็นสำคัญ

ในขณะที่ด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แม้ยังคงอยู่ในระดับมาก บ่งชี้ว่าประชาชนบางส่วนยังมีข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติการ ทั้งในด้านการระดมทุนที่การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ซึ่งต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดำรงชีพ ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาท้องถิ่นในเชิงปฏิบัติการยังไม่สูงเท่าที่ควร สอดคล้องกับการศึกษาของพระธวัชชัย สนธิธมโม (2561) และอดิวิศ ศิริพันธ์ (2563) ที่พบว่าปัจจัยด้านอาชีพ ระดับการศึกษา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

8.2 ระดับการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

สำหรับระดับการพัฒนาท้องถิ่น ที่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคูหาสามารถดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นในมิติที่จับต้องได้และสังเกตเห็นได้ชัดเจนจากมุมมองของประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาถนน สะพาน ระบบสาธารณูปโภค การดูแลกลุ่มเปราะบาง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชาต มณี (2565) ที่อธิบายว่าการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมทั้งมิติด้านกายภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยที่พบว่าระดับการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก อาจอธิบายได้จากบริบทของพื้นที่ตำบลคูหา ซึ่งเป็นชุมชนชนบทในพื้นที่ภาคใต้ที่ยังคงมีความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในลักษณะเครือญาติและความใกล้ชิดระหว่างประชาชนกับผู้นำท้องถิ่นค่อนข้างสูง ส่งผลให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล และพร้อมเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะหรือกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของชุมชนมากกว่าพื้นที่เมืองที่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบต่างคนต่างอยู่

นอกจากนี้ บทบาทของผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาในพื้นที่ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่น และการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ตำบลคูหาอยู่ในระดับสูง

ขณะเดียวกัน การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคูหาในหลายด้านเป็นโครงการที่ประชาชนสามารถมองเห็นผลลัพธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาถนนและสาธารณูปโภค การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน จึงทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของหน่วยงานท้องถิ่น และพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น

ในขณะที่ด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แม้ความแตกต่างจากด้านอื่นจะน้อยมาก แต่อาจอธิบายได้ว่าประชาชนยังรับรู้ถึงความท้าทายบางประการในด้านการนำนโยบายและโครงการไปสู่การปฏิบัติจริง รวมถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานสู่ประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวิทย์ สิทธิณิสัยสุข (2566) ที่อธิบายว่าการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่โปร่งใสและการสื่อสารสองทางระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคูหาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาช่องทางการสื่อสารและการสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานเพิ่มเติม เพื่อยกระดับการรับรู้และความเชื่อมั่นของประชาชนในด้านการบริหารจัดการให้สูงขึ้นต่อไป

8.3 อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลทางบวกต่อการพัฒนาท้องถิ่น ($\beta = 0.77$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถอธิบายความแปรปรวนต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 60 ($R^2 = .60$) ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เมื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมเพิ่มขึ้น การพัฒนาท้องถิ่นจะเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ทั้งด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นประสบความสำเร็จและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของกิริติ พงศ์อักษร และคณะ (2568) ที่ใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายและพบว่าตัวแปรพยากรณ์ในภาพรวมสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .706$) และสอดคล้องกับวาสนา วักดิ์เพชร (2562) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($R = 0.589$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ($R^2 = 0.60$) ที่พบในการวิจัยครั้งนี้ สะท้อนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหาในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งมีความมากกว่าการศึกษาของพิชัยรัฐ หมั่นดวง และนันทพงษ์ กลิ่นจำปา (2568) ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 27.30 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากบริบทของพื้นที่ตำบลคูหาซึ่งเป็นชุมชนชนบทที่ประชาชนยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล ส่งผลให้ประชาชนเกิดความผูกพันต่อท้องถิ่นและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Arnstein (1969) ที่อธิบายว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและ

ดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาครัฐอย่างแท้จริง จะช่วยให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ ตรงต่อความต้องการของประชาชน และเกิดความยั่งยืนมากกว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะเชิงสัญลักษณ์เพียงอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาในเชิงปฏิบัติ ข้อค้นพบที่ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาท้องถิ่นได้ถึงร้อยละ 60 สะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ควรเป็นเพียงการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายหรือระเบียบราชการเท่านั้น แต่ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นกลไกสำคัญของการบริหารท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมค้นหาปัญหา การกำหนดลำดับความสำคัญของโครงการ การร่วมดำเนินกิจกรรม และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของการพัฒนา

สำหรับพื้นที่ตำบลคูหา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมอาจดำเนินการผ่านการจัดเวทีประชาคมในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับวิถีการประกอบอาชีพ การใช้ช่องทางดิจิทัลควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา รวมทั้งการกำหนดตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ทั้งในเชิงสถิติและเชิงปฏิบัติ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมุ่งพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกขั้นตอนของการพัฒนา และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานท้องถิ่นและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

9.1.1 จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น องค์กรบริหารส่วนตำบลคูหาควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น เช่น การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินโครงการ การสนับสนุนทรัพยากร และการร่วมติดตามผลการดำเนินงาน โดยกำหนดรูปแบบและช่วงเวลา การดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

9.1.2 องค์กรบริหารส่วนตำบลคูหาควรพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีความต่อเนื่องและครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่การรับฟังความคิดเห็น การกำหนดแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผล โดยใช้ทั้งเวทีประชาคม การประชุมระดับหมู่บ้าน และช่องทางดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานได้อย่างสะดวก โปร่งใส และทั่วถึง

9.1.3 องค์กรบริหารส่วนตำบลคูหาควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ภาคประชาชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็ง สนับสนุนการ

แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และทรัพยากร อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเกิดความยั่งยืนในระยะยาว

9.1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 60 แสดงว่ายังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลคูหาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ความเข้มแข็งของชุมชน การบริหารงบประมาณ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการพัฒนาท้องถิ่นอย่างรอบด้าน

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

9.2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มเติม เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ความเข้มแข็งของชุมชน งบประมาณ และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

9.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อให้เห็นความแตกต่างของบริบทพื้นที่และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมในแต่ละชุมชน

9.2.3 ควรนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม มาใช้ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความคิดเห็นและประสบการณ์ของประชาชนได้ชัดเจนมากขึ้น

9.2.4 ควรมีการศึกษาติดตามผลการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผลของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการพัฒนาในบริบทของชุมชนชนบทต่อไป

10. การอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2561). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.*

2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 246 ง.

https://www.phonngam.go.th/index/load_data/?doc=12459

กิริติ พงศ์อักษร, ไชยา เกษารัตน์, ปิยะนุช พรประสิทธิ์, และสุวิมล บัวทอง. (2568). การพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองมอ จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 18(ฉบับพิเศษ), 1–14. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru/article/view/281485

ญาณเดช คัมประยูร. (2564). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาชุมชนมีนบุรีอุปถัมภ์ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

<https://dspace.spu.ac.th/items/46d1fdfb-dd98-45f5-9cb2-ce7220085b47>

ฐิระ สุวรรณสังข์, ดนัย ลามคำ, และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(1), 295–310. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2024.18>

- ณัฐพงศ์ บุญพามา และเกษภา ผาทอง. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลศาลาايا อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 7(3), 663–675.
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/5021>
- ปาริชาติ มณี. (2565). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลตำลิ่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา).
https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/63910026.pdf
- พระธวัชชัย สนิตมโน. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). <https://e-thesis.mcu.ac.th/items/510>
- พเยาว์ แผล่งสนาม. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
<https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2563/M129121/Langsanam%20Phayao.pdf>
- พิชัยรัฐ หมั่นดั่ง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา. (2568). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 8(4), 642–655.
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/7659>
- พิสัย กละจักร และพรเทพ โฆษิตวรวิ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 21(1), 101–114.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/umt-poly/article/view/272475>
- รัตนา พลเสน, โสธยา สุภาพล และลัดดาวัลย์ สาราญ. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *Local Administration Journal*, 18(4), 549–562. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/colakujournals/article/view/281107>
- วาสนา วักดีเพชร. (2562). *อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร). https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=60426423109
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- สิริวิทย์ สิทธิณัฐสุข. (2566). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา).
<https://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/878/1/64910102.pdf>
- องค์การบริหารส่วนตำบลคูหา. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570)*.
https://www.kuhra.go.th/files/com_strategy/2023-04_7b256bff7fc4854.pdf
- อติวัส ศิริพันธ์. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรังสิต). <https://rsuir-library.rsu.ac.th/bitstream/123456789/664/1/Atiwas%20Siripun.pdf>
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>

- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213–235. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(80\)90011-X](https://doi.org/10.1016/0305-750X(80)90011-X)
- UN-Habitat. (2020). *World cities report 2020: The value of sustainable urbanization*. United Nations Human Settlements Programme. <https://unhabitat.org/wcr/>
- World Bank. (2021). *World development report 2021: Data for better lives*. The World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1600-0>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

HUSOC CMRU

“มนุษย์คุณภาพ สังคมคุณธรรม”

